

School of Economics
and Commercial Law
GÖTEBORG UNIVERSITY

Integrerad civilekonomutbildning
Bachelor Thesis, ICU2003:75

Redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen

Uppfyller informationen de kvalitativa kraven?

Kandidatuppsats / Bachelor Thesis
Carina Gustafson, 731011
Maria Waldemarsson, 770525

Handledare/Tutor:
Jan Marton

Företagsekonomi/ Redovisning
HT2003

SAMMANFATTNING

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Redovisning, Kandidatuppsats, Ht 2003

Författare: Carina Gustafson, Maria Waldemarsson

Handledare: Jan Marton

Titel: *Redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen – Uppfyller informationen de grundläggande kraven?*

Problemformulering: Välfärdskostnaderna för sjukfrånvaro har under de senaste åren skjutit i höjden. Med anledning härav har riksdagen beslutat att lagstadga om redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen. Då informationen i årsredovisningen syftar till att uppfylla de kvalitativa egenskaperna relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet ställer författarna därför frågan om dessa grundläggande krav kommer att tillgodoses i och med den nya lagparagrafen. Då restriktionen om kostnad och nytta dessutom skall uppfyllas finns anledning till att närmare studera om detta krav kan anses vara uppnått. Förarbetet till Årsredovisningslagen nämner ett antal intressenter som tilltänkta användare av informationen i årsredovisningen. Författarna ämnar därför undersöka vilka som kan anses ha nytta av sjukfrånvaroinformationen.

Syfte: Genom en teoretisk och empirisk studie vill författarna undersöka huruvida det kan göras gällande att redovisning av sjukfrånvaro uppfyller syftet för årsredovisningen. I rapporten har därför redovisning av sjukfrånvaron granskats utifrån de kvalitativa kraven. Dessutom vill författarna närmare undersöka om restriktionen för nytta och kostnad kan anses uppfyllt samt ta reda på vilka intressenter som kan använda sig av informationen.

Avgränsningar: Författarna har valt att avgränsa sin studie till att endast omfatta aktiebolag. Vidare avser inte undersökningen att ifrågasätta lagens utformning, utan istället att studera de krav som ligger till grund för informationsgivningen i årsredovisningen. Nyttan och kostnaden kommer dessutom i huvudsak att behandlas utifrån ett kvalitativt perspektiv.

Metod: Arbetet har baserats på sex intervjuer samt nio remissutlåtanden och båda undersökningarna har baserats på en kvalitativ studie. Intervjuerna har gjorts i tre börsnoterade bolag och tre onoterade bolag varav ett bolag med stort allmänintresse.

Resultat och slutsatser: I undersökningen framkommer att sjukfrånvaro i årsredovisningen inte uppfyller de kvalitativa kraven relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet och därmed inte heller syftet med årsredovisningen. Informationen skall också uppfylla restriktionen om att nyttan skall vara minst lika stor som kostnaden för informationsgivningen. Då begränsningens ramverk till stor del bestäms utifrån bedömningsmässiga grunder, har villkoret ej kunnat besvaras. Dock har ett antal både kvalitativa och kvantitativa för- och nackdelar kunnat urskiljas av det empiriska materialet. Slutligen har författarna utifrån materialet sammanställt de intressenter som kan antas ha användning av informationen. Här framkom staten samt allmänheten som de huvudsakliga användarna, men även till viss del ägare, presumtiva anställda och leverantörer.

Förslag till fortsatt forskning: Då lagen är ny kan ett fortsatt forskningsämne beröra vad som blir effekten av redovisningen av sjukfrånvaro. Kommer sjukfrånvaron och dess kostnader att minska som en följd av den nya lagen? Medför lagstiftningen någon nytta för mindre företag och offentligt ägda bolag?

FÖRORD

Arbetet med uppsatsen har både varit roligt och intressant och under sammanställningen av denna rapport har vi fått hjälp av många personer. Vi vill här passa på att rikta vårt varmaste tack till alla Er som på olika sätt bidragit till rapportens innehåll och fortskridande.

Vi vill i synnerhet framföra ett stort tack till vår handledare, Jan Marton från Handelshögskolan i Göteborg, som alltid varit tillgänglig för att besvara frågor och givit oss värdefulla synpunkter under arbetets gång. Även uppsatsgruppen har varit till stor hjälp när det gäller att granska och syna våra brister. Ett särskilt tack framförs till Katarina Josefsson på KPMG och Pär Falkman på Ernst & Young som givit oss stöd för ämnesval samt givit oss viktiga kommentarer och tankar på vår rapport.

Vi vill även passa på att framföra ett stort tack till alla respondenter som deltagit i undersökningen.

Göteborg, 17 januari 2004

Carina Gustafson Maria Waldemarsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Problemdiskussion	2
1.3	Syfte	3
1.4	Avgränsningar	3
1.5	Målgrupp	3
1.6	Disposition	3
2	TEORETISK REFERENSRAM	5
2.1	Redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen	5
2.2	Normgivning	6
2.2.1	Noterade företag	7
2.2.2	Onoterade företag	7
2.3	Årsredovisningens syfte	8
2.4	Kvalitativa egenskaper	8
2.4.1	Relevans	9
2.4.2	Tillförlitlighet	9
2.4.3	Jämförbarhet	10
2.5	Nytta och kostnad	11
2.6	Intressenter	11
2.6.1	Ägare/Investerare	11
2.6.2	Långgivare	12
2.6.3	Anställda	12
2.6.4	Stat och kommun	12
2.6.5	Konkurrenter	13
2.6.6	Leverantörer och kunder	13
2.7	Rättvisande bild	13
3	METOD	14
3.1	Praktiskt tillvägagångssätt	14
3.2	Undersökningsmetod	15
3.2.1	Val av respondenter	16
3.2.2	Val av remissvar	16
3.3	Metoder för datainsamling	17
3.3.1	Primärdata	17
3.3.1.1	Intervjufrågor	17
3.3.1.2	Intervjuernas genomförande	17
3.3.2	Sekundärdata	18
3.4	Analysmodell	18
3.5	Bortfall	18
3.6	Undersökningars reliabilitet och validitet	19
3.6.1	Intervjuernas och remissinstansernas reliabilitet och validitet	19
3.6.2	Generaliserbarhet	20
3.6.3	Källkritik	20
3.7	Uppsatsens struktur	20
4	EMPIRISKA RESULTAT – REMISSVAR SAMT BEMÖTANDE FRÅN REGERINGEN	21
4.1	Remissvar	21
4.1.1	Kvalitativa egenskaper	21
4.1.1.1	Relevans	21
4.1.1.2	Tillförlitlighet	22
4.1.1.3	Jämförbarhet	22
4.1.2	Nytta och kostnad	22
4.1.3	Intressenter	23
4.1.4	Rättvisande bild	23
4.1.5	Statistik	23

4.2	Bemötande från regeringen	24
4.2.1	<i>Nytta med extern informationsspridning</i>	24
4.2.2	<i>Intressenter</i>	24
4.2.3	<i>Statistik</i>	25
5	EMPIRISKA RESULTAT - INTERVJUSVAR	26
5.1	Företagspresentation	26
5.1.1	<i>Elanders Tryckeri</i>	26
5.1.2	<i>Jeans & Clothes (JC)</i>	27
5.1.3	<i>Liseberg</i>	27
5.1.4	<i>Siba</i>	27
5.1.5	<i>Stena Line Scandinavia</i>	27
5.1.6	<i>Volvo HR Partner</i>	28
5.2	Intervjusvar	28
5.2.1	<i>Kvalitativa egenskaper</i>	28
5.2.1.1	Relevans	29
5.2.1.2	Tillförlitlighet	30
5.2.1.3	Jämförbarhet	32
5.2.2	<i>Nytta och kostnad</i>	32
5.2.2.1	Nytta med intern redovisning	33
5.2.2.2	Nytta med extern redovisning	34
5.2.2.3	Kostnad med intern redovisning	34
5.2.2.4	Kostnad med extern redovisning	35
5.2.3	<i>Intressenter</i>	36
5.2.4	<i>Rättvisande bild</i>	37
5.2.5	<i>Övrigt</i>	37
5.2.5.1	Årsredovisningen som forum för informationen	37
5.2.5.2	Alternativa forum för informationen	37
6	ANALYS	38
6.1	Syftet med årsredovisningen kopplat till de kvalitativa egenskaperna	38
6.1.1	<i>Relevans</i>	38
6.1.2	<i>Tillförlitlighet</i>	39
6.1.2.1	Validitet	40
6.1.2.2	Beräkningsproblematik	40
6.1.3	<i>Jämförbarhet</i>	40
6.2	Nytta och kostnad	41
6.2.1	<i>Nytta</i>	41
6.2.2	<i>Kostnad</i>	43
6.3	Intressenter	43
6.3.1	<i>Ägare</i>	43
6.3.2	<i>Långgivare</i>	44
6.3.3	<i>Anställda och presumtiva anställda</i>	44
6.3.4	<i>Staten</i>	44
6.3.5	<i>Konkurrenter</i>	45
6.3.6	<i>Leverantörer</i>	45
6.3.7	<i>Allmänheten</i>	45
6.3.8	<i>Arbetsgivare</i>	45
6.3.9	<i>Media</i>	46
7	SLUTSATSER	47
8	FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	49
9	KÄLLFÖRTECKNING	50

BILAGOR

Bilaga 1	ÅRL 5 kap 18 a §	
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över promemorian Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro (Ds 2002:22)	
Bilaga 3	”Lagkedjans gång”	
Bilaga 4	Intervjumall	

TABELL- OCH FIGURFÖRTECKNING

Figur 2.1	Beslutsträd för tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer	6
Figur 3.1	Sammanfattning av tillvägagångssätt	14
Tabell 5.1	Sammanställning av respondenter	25

1 INLEDNING

Välfärdskostnaderna för sjukfrånvaro har under de senaste åren ökat med stora belopp. Som ett led i regeringens ambition att komma åt de ökande sjukfrånvarokostnaderna har riksdagen tagit beslut om förändring av lagstiftningen. Lagförslagen innebär bland annat att aktiebolag nu skall inkludera anställdas sjukfrånvaro för det gångna räkenskapsåret i årsredovisningen.

1.1 Bakgrund

Kostnaderna för sjukskrivningarna har skjutit i höjden de senaste åren. Sjukfrånvaro¹ på grund av ohälsa i arbetslivet 2001 uppgår till 400 000 årsarbeten, det vill säga sju procent av befolkningen i arbetsför ålder.² Totalt beräknas kostnaderna för sjukfrånvaron år 2003 uppgå till 49 miljarder kronor.³ När det gäller den privata sektorn svarar cirka 25 procent av arbetsplatserna för den högsta sjukfrånvaron och närmare hälften av den totala sjukfrånvaron. De aktuella arbetsplatserna uppvisar även sju gånger så hög sjukfrånvaro jämfört med gruppen med den lägsta frånvaron.⁴

Som ett resultat av de höga kostnader som sjukfrånvaron innebär beslutade regeringen i slutet av år 2000 om direktiv som gav en utredare i uppdrag att göra en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet. Uppdraget, vilket gavs till f.d. landshövdingen Jan Rydh, mynnade ut i den så kallade HpH-utredningen⁵. Utredningen som överlämnades till regeringen i början av år 2002 medtogs i budgetpropositionen samma år. Avsikten var att göra en sammanhållen strategisk satsning för förbättrade arbetsvillkor och för hälsa i arbetslivet. Programmet omfattade en handlingsplan med elva olika punkter, vilka bland annat berörde mål för ökad hälsa i arbetslivet, ekonomiska drivkrafter för arbetsgivare att förebygga ohälsa samt så kallade hälsobokslut.

Som ett led i införandet av handlingsplanen har från och med den 1 juli 2003 nya regler lagstadgats för redovisning av sjukfrånvaro.⁶ I och med de nya lagarna införs en skyldighet för arbetsgivare, såsom privata arbetsgivare, kommuner och landsting, att redovisa sjukfrånvaro enligt samma grundläggande krav. Syftet är att få en enkel, enhetlig och heltäckande redovisning av sjukfrånvaron på den svenska arbetsmarknaden samt att möjliggöra jämförelse i och mellan företag oberoende sektor.⁷

Regeringens ambition är att medvetenheten om sjukfrånvarons fördelning och kostnader i olika verksamheter skall ökas. Arbetsgivare skall därför bli medvetna om sjukfrånvarons storlek samt påverkas att ta ett större ansvar och vidta åtgärder för att minska sjuktalet. Anledningen till att uppgifterna skall få en extern spridning är att det skall bli lättare för

¹ Sjukfrånvaron avser karensdagar, sjuklönedagar och sjukpenningdagar.

² Socialdepartementet, *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet* SOU 2002:5 s. 11

³ Englund, *Sjukfrånvaro i årsredovisningen* (2003) s. 9

⁴ Socialdepartementet, *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet* SOU 2002:5 s. 95

⁵ *Ibid* s. 3

⁶ Förändringar med anledning av redovisning av sjukfrånvaro har skett i: Lagen (1995:1554) om årsredovisning, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag, lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsbolag, lagen (1997:614) om kommunal redovisning och förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

⁷ Departementsserien 2002:22; Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro, Finansdepartementet, Stockholm 2002

myndigheter, anställda och andra intressenter att ta del av dem. Att bryta hälsoutvecklingen är en av regeringens största utmaningar under mandatperioden och därför har ett mål satts upp som innebär att sjukskrivningarna skall halveras fram till år 2008.⁸

1.2 Problemdiskussion

Intagandet av mer informativt material och fakta i årsredovisningen såsom miljörelaterad, etisk och social information är relativt nya företeelser. Då marknadens efterfrågan av icke finansiell information ökar, väljer allt fler företag att komplettera årsredovisningen för att uppfylla aktiemarknadens krav.⁹ När det gäller sjukfrånvaro har dock lagstiftaren valt att reglera området. Ett av årsredovisningens syften är att möjliggöra för företagets intressenter att bilda sig en uppfattning, i ett finansiellt avseende, om företagets möjligheter att utvecklas och framtida utsikter. Redovisningen skall även kunna ligga till grund för ekonomiska beslut hos användaren. Enligt förarbetena till Årsredovisningslagen skall informationen i årsredovisningen uppfylla de kvalitativa egenskaperna relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Frågan är om uppgifterna gällande sjukfrånvaro kan anses uppfylla dessa krav.

Idag ställs ökade krav på ”transparent redovisning”, vilket möjliggör ökad jämförbarhet mellan företag genom större insyn av kritiska aktiviteter och mer detaljerade uppgifter. Ett kriterium för att redovisa informationen i årsredovisningen är dock att nyttan skall vara minst lika stor som kostnaden för att tillhandahålla informationen. Då både kostnad och nytta kan ses utifrån ett bedömningsmässigt perspektiv kan det vara intressant att fråga sig vilken kostnad respektive nytta, alternativt vilka för- och nackdelar, som uppstår vid redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen och om de uppfyller det villkor som är föreskrivet.

En av tankarna bakom redovisning av sjukfrånvaro är att intressenter skall få tillgång till information som är jämförbar mellan olika privata företag och/eller offentliga verksamheter. Svårigheter vid beräkningsförfarandet har redan uppdagats och Bokföringsnämnden har ännu inte utgett något allmänt råd.¹⁰ Snart kommer många företag för första gången att beräkna och redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen och risker för olikheter i uträkningsförfarandet finns. Det finns därför anledning att ifrågasätta relevansen av informationen för årsredovisningens intressenter samt undersöka vilken användargrupp som kan ha intresse av informationen.

Med anledning av ovanstående resonemang avser uppsatsen, utifrån ett företagsperspektiv, att besvara:

Huvudfråga:

- Uppfyller redovisning av sjukfrånvaro årsredovisningens syfte?

Delfrågor:

- Uppfyller den nya lagstiftningen restriktionen för nytta och kostnad?

- Vilka intressenter kan ha användning av informationen?

⁸ Regeringens proposition 2002/03:6 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro* s. 14

⁹ Deloitte & Touche AB, *Checklista för upprättande och utvärdering av frivilliga redovisningar med miljörelaterad, etisk och social information* (2003) s. 3

¹⁰ Bokföringsnämnden, Skrivelse Dnr 103/03

1.3 Syfte

Med anledning av den nyttillkomna lagen har författarna som avsikt att undersöka om företag anser att införandet av den nya lagen uppfyller de krav som ligger till grund för information som sammanställs i årsredovisningen. Vidare ämnar författarna även närmare undersöka vilken nytta respektive kostnad företag bedömer att redovisning av sjukfrånvaro ger. Avslutningsvis syftar uppsatsen till att ta reda på vilka intressenter som kan tänkas ha användning av informationen. Författarna har som avsikt att komplettera det empiriska materialet med remissvar, vilka föregick lagstiftningen.

1.4 Avgränsningar

Författarna avser endast att behandla aktiebolag, vilka enligt Bokföringslagens 6 kap 1 § skall avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning. Med anledning av föreskrivet kommer inte den offentliga myndigheter och organisationer att behandlas. Vad som dock framgår är att ett kommunalägt bolag ingår i studien. Företaget ingår på grund av bolagsformen snarare än ägarstrukturen. Vidare har inte rapporten som syfte att ifrågasätta lagens utformning, det vill säga vilken information som skall lämnas i årsredovisningen, utan ämnar istället undersöka om den nya lagen uppfyller de krav som ställs på information i årsredovisningen. Dessutom kommer kostnader och nytta i huvudsak inte att behandlas från ett kvantitativt, utan ifrån ett kvalitativt, perspektiv.

1.5 Målgrupp

Författarna ämnar djupare analysera de grundläggande krav som skall uppfyllas i årsredovisningen och därmed även vid redovisning av sjukfrånvaro. Då en möjlighet ges till att kritiskt granska och belysa den nya lagstiftningen gällande obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro torde en naturlig målgrupp vara de aktörer som kommer i kontakt med lagen. Här avses främst studenter och revisorer, men även de som deltagit i lagstiftningsprocessen. Denna uppsats får anses vara en reflektion över den nya lagparagrafen.

1.6 Disposition

Författarna har valt att ge uppsatsen en disposition där varje kapitel börjar med en kort och övergripande introduktion till det ämne som har valt att behandlas, varefter innehållet är uppdelat i underrubriker. En kortfattad presentation till kapitlets innehåll presenteras nedan.

- **I kapitel 1** ges en bakgrund till ämnet samt uppsatsens problemformulering och syfte. Dessutom redovisas till vilken målgrupp uppsatsen riktar sig till, avgränsningar och dessutom en kortfattad disposition av uppsatsen.
- **Kapitel 2** behandlar de teoretiska referensramar vilka ligger till grund för att besvara de frågeställningar som behandlades i första kapitlet. I kapitlet diskuteras innebörden av den nya lagen, normgivning samt årsredovisningens syfte. Dessutom behandlas intressentperspektivet utifrån ekonomisk teori, de kvalitativa egenskaper som skall uppfyllas i årsredovisningen samt innebörden av rättvisande bild.
- **I kapitel 3** utvecklas det angreppssätt som författarna valt för studien. Här framläggs uppsatsens arbetsgång, den valda undersökningsmetoden samt metod för datainsamlingen. Dessutom framkommer det bortfall som måste beaktas i samband med undersökningen och även vilken trovärdighet och validitet som uppsatsen, enligt

författarna, kan anses uppfylla. Kapitlet avslutas med en källkritisk granskning samt en redogörelse för uppsatsens struktur.

- **Kapitel 4** redovisar delar av remissinstansernas yttranden inför införandet av den nya lagen. Dessutom behandlas regeringens bemötande av den kritik som framkommit från remissinstanserna.
- **I kapitel 5** presenteras det resultat som framkommit under utförda intervjuer. Först ges dock en kort företagspresentation för att läsaren skall få möjlighet att bekanta sig med företagen och respondenternas arbetsuppgifter.
- **Kapitel 6** kopplar samman den teori som hämtats från kapitel 2 samt undersökningsresultaten i kapitel 4 och 5 i en analys och syftar till att utreda de frågeställningar på vilka uppsatsen vilar.
- **I kapitel 7** presenteras författarnas egna slutsatser gällande vad som framkommit i studien. Här ges författarna möjlighet att uttala sina egna reflektioner och tankar i det ämne som behandlats.
- **Kapitel 8** avrundar uppsatsen med förslag till fortsatt forskning i ämnesområdet.

2 TEORETISK REFERENSRAM

Befintlig teori ger en möjlighet att djupare analysera problem utifrån givna förutsättningar. I kapitlet behandlas därför relevant teori på vilken grunden till uppsatsen vilar. Teorin utgör därmed ett ramverk som, tillsammans med primär- och sekundärdata, ligger till grund för den kommande analysen i kapitel sex.

2.1 Redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen

Det nya lagförslaget presenteras i regeringens proposition (2002/03:6)¹¹ och ligger till grund för det riksdagsbeslut som togs i december 2002. I Årsredovisningslagens femte kapitel infördes år 2003 en ny paragraf, 18 a § (2002:1062) som behandlar området. Lagen skall tillämpas på det räkenskapsår som påbörjas närmast efter den 31 december 2002. För räkenskapsår som inleddes under första halvåret 2003 skall uppgifter om sjukfrånvaro bara avse tiden från och med 1 juli 2003.

Redovisningen av de anställdas sjukfrånvaro är en komplettering till Årsredovisningslagens huvudparagraf 18 i femte kapitlet där redovisning av medelantalet anställda under räkenskapsåret inbegrips i årsredovisningen. Då lagen endast föreskriver för arbetsgivare i Sverige att redovisa sjukfrånvaron, inberäknas inte redovisningsskyldighet för personal som är anställd i andra länder. Lagen framhåller även att sjukfrånvaron skall lämnas i respektive aktiebolag och inte på koncernnivå.

Som framgår av lagtexten (se bilaga 1) skall endast information om sjukfrånvaro relaterad till ordinarie arbetstid lämnas i årsredovisningen. Ordinarie arbetstid utgör enligt Arbetstidslagen (1982:673) 2080 timmar per år, men kan även fastställas enligt kollektivavtal eller enligt annat avtal mellan arbetsgivaren och den anställde. Övertid ingår därmed inte i den ordinarie arbetstiden. De anställdas totala sjukfrånvaro under året ställs i relation till den sammanlagda ordinarie arbetstiden så att en procentkvot erhålls.

Vidare skall den del av sjukfrånvaron som varat under en sammanhängande tid av 60 dagar¹² eller mer anges särskilt. Av detta konstateras att även dagar, då den anställde normalt skulle ha varit ledig, medräknas då frånvaron fastställs pågå i 60 dagar eller mer. Antalet timmar som den anställde har varit sjukfrånvarande räknas sedan på samma sätt som vid förhållande till den ordinarie arbetstiden. Uppgiften skall dock i detta fall inte lämnas i procent av ordinarie arbetstid, utan istället i procent av den totala sjukfrånvaron på arbetsplatsen.

Upplysningar om kvinnors respektive mäns sjukfrånvaro skall särredovisas. Dessutom skall anställda indelas i de olika ålderskategorierna 29 år eller yngre, 30-49 år och 50 år eller äldre. Sjukfrånvaron som härrör från dessa grupper skall anges i procent av den sammanlagda ordinarie arbetstiden inom gruppen och inte som en andel av den totala sjukfrånvaron.

Undantag från redovisning av lagen är företag och organisationer som under de senaste två åren i medeltal haft högst tio anställda eller för grupper på färre än tio personer. Lagen skall inte heller tillämpas om uppgiften kan hänföras till en enskild individ. Om någon tidigare nämnd grupp utesluts från redovisning innebär inte detta att även andra grupper utesluts automatiskt. Omständigheterna får avgöra från fall till fall huruvida uppgifterna kan härröras

¹¹ Regeringens proposition 2002/03:6 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*

¹² Med dagar avses här kalenderdagar

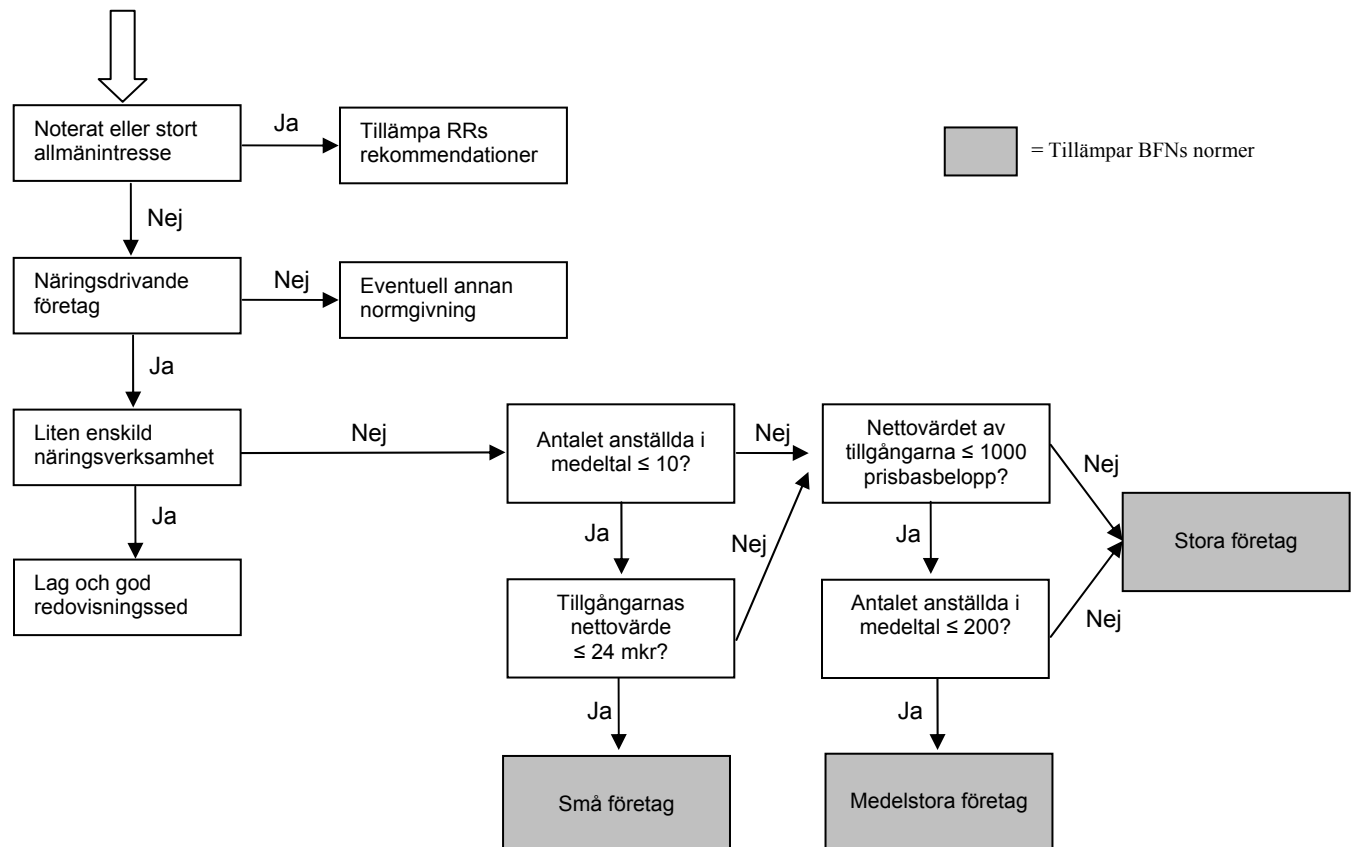
till en viss individ. Föreligger risk för integritetskränkning utesluts sjukfrånvarouppgifter för aktuell grupp om slutsatser om individen kan dras utifrån att studera andra grupper sjukfrånvaro.

Vidare konstaterar regeringen att den närmare tillämpningen av lagen får avgöras inom ramen av vad som är god redovisningssed.¹³ Se vidare under rubrik 2.2 *Normgivning*.

2.2 Normgivning

Både Bokföringslagen och Årsredovisningslagen är utformade som ramlagar. Lagarna innehåller därmed endast de grundläggande normerna för redovisningen. Som utfyllnad för normerna måste kompletterande normgivning beaktas vilket innebär en hänvisning till god redovisningssed. Företagen är således skyldiga att anpassa sin redovisning till den praxis som finns för att fylla ut och tolka lagens regler. Av den orsaken behövs ett eller flera normgivande organ som identifierar och sammanställer de normer som bör tillämpas som komplettering och utfyllnad till lagen. Särskild betydelse tillskrivs allmänna råd och rekommendationer utgivna av organ såsom Bokföringsnämnden, Redovisningsrådet och i förekommande fall även Finansinspektionen.¹⁴ I nedanstående bild åskådliggörs vilka företag som tillämpar olika normgivning.

Figur 2.1 Beslutsträd för tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer

Källa: FARs Samlingsvolym del 1 (2003) s. 352

¹³ Regeringens proposition 2002/03:6 *Obligatorisk sjukfrånvaro av sjukfrånvaro* s. 35

¹⁴ Regeringens proposition 1998/99:130 *Ny bokföringslag m.m.* s. 173ff.

2.2.1 Noterade företag

Redovisningsrådets rekommendationer och uttalanden från rådets Akutgrupp vänder sig mot noterade företag, det vill säga företag vars aktier finns tillgängliga för offentlig handel eller för företag som på grund av sin storlek har ett stort allmänintresse.¹⁵ Rådets normer utgår från den internationella normgivningen, International Accounting Standards (IAS), och syftar till att göra redovisningen jämförbar mellan både svenska och utländska noterade företag. Enligt förordet till Redovisningsrådets rekommendationer skall redovisningsinformationen vara så omfattande att företagens finansiella rapporter ger ett bra beslutsunderlag för ägare, kapitalplacerare, kreditgivare, anställda, finansanalytiker, finansiella rådgivare och finansiella journalister. Redovisningen skall även utformas så att den tillgodoser den internationella kapitalmarknadens krav. Den finansiella rapportens användare utgör dock endast en del av den information som finns i årsredovisningen, vilket resulterar i att årsredovisningens intressenter är fler.

2.2.2 Onoterade företag¹⁶

Enligt beslutsträdet riktar sig Bokföringsnämndens redovisningsfrågor istället mot onoterade bokföringsskyldiga företag, det vill säga de som inte ingår i Redovisningsrådets målgrupp. Det är främst de mindre och medelstora företagen som följer Bokföringsnämndens normgivning.

Bokföringsnämnden ger allmänna råd och vägledningar i frågor som behandlas i Redovisningsrådets rekommendationer och utgår från att dessa kan följas även för företag som är onoterade. Dock kan det vara motiverat med vissa lättnader i tillämpningen beroende på företagets storlek. Bokföringsnämnden uttalar sig därför om i vilken omfattning Redovisningsrådets normer utgör god redovisningssed även för onoterade företag. Vid prövning av vilka normer som bör beröra de onoterade företagen tar Bokföringsnämnden hänsyn till exempelvis syftet med rådets rekommendationer, intressenternas behov av redovisningsinformationen samt kostnaden för informationens framtagande.

Redovisningsinformationen i onoterade bolag vänder sig i första hand till nationella intressenter och i de allra minsta företagen är målgruppen sannolikt relativt begränsad. Bokföringsnämnden menar att de onoterade bolagen uppvisar väsentliga skillnader sinsemellan och att det inte alltid är lämpligt att samtliga företag skall redovisa enligt samma normer. Användarnas behov av redovisningsinformation skall utforma kraven i de allmänna råden gällande redovisningens innehåll och utformning. De behov som finns, samt nyttan av redovisningsinformationen, måste ställas mot kostnaderna att ta fram och redovisa uppgifterna. Syftet med Bokföringsnämndens tillämpningsnormering är att redovisningen i onoterade bolag skall förenklas jämfört med redovisningen i de noterade bolagen samt att enhetliga redovisningsprinciper skall tillämpas.

Onoterade bolag kan välja att följa antingen Redovisningsrådets eller Bokföringsnämndens normer. Valfriheten mellan de olika normgivningarna skall tillämpas på ”rekommendationsnivå”. Med detta menas att det onoterade företaget kan välja att följa vissa rekommendationer men inte andra. Rekommendationen måste dock tillämpas i sin helhet.

¹⁵ FARs Samlingsvolym del 1 RR: Förord till Redovisningsrådets rekommendationer, s. 659

¹⁶ FARs Samlingsvolym del 1 BFN: Vägledning till tillämpning av Redovisningsrådets rekommendationer och uttalanden, s. 346ff

2.3 Årsredovisningens syfte

Enligt den proposition (1995/96:10)¹⁷ som ligger till grund för Årsredovisningslagen kan, beroende på vem informationen riktar sig till, en särskiljning göras mellan intern och extern information. Den interna redovisningen, som ej är lagreglerad, avser att ge företagsledningen möjlighet att planera och kontrollera verksamheten. Extern redovisning regleras enligt lag och berör löpande bokföring, årsbokslut, års- och koncernredovisning samt delårsrapporter. Årsredovisningens uppgift är här att förse företagets intressenter med information.

Det finns många funktioner med att redovisa information externt. En funktion är att redovisning kontinuerligt skall förmedla företagets finansiella utveckling och ställning till företagets intressenter. Dessutom fyller det en funktion för att underlätta kapitalallokering. Då redovisningen ger information om avkastningspotential i olika företag och branscher, möjliggör årsredovisningen att finna de branscher där kapitalet placeras mest effektivt. Vid en effektiv kapitalallokering minskar risktagandet och därmed också avkastningskravet för placeraren och företaget får på så sätt lägre kapitalkostnader.

Vidare skall den externa redovisningen utgöra ett underlag för kontroll och uppföljning. På så sätt kan exempelvis aktieägarna ta ställning till ansvarsfriheten skall fortskrida för styrelse och verkställande direktör. Därtill finns det möjlighet att kunna utreda misstankar om ekonomiska oegentligheter. Redovisningen har även direkt betydelse för borgenärsskyddet.

Alla intressenter förväntar sig ett visst ekonomiskt utbyte av företaget, men de har även intresse av att göra bedömningar av företagets vilja och förmåga att uppfylla framtida avtal. Förutom ägare, kreditgivare, leverantörer, kunder och anställda kan även staten inkluderas då redovisningen också har betydelse som underlag för beskattning. Dessutom skall tilläggas att informationen kan ha betydelse för staten vid insamlande av offentlig statistik.

Olika intressenter kan rikta skilda önskemål gällande den externa redovisningsinformationen. Ett resultat av detta är att den externa redovisningen delvis är standardiserad. Med standardiserad information kan dock inte alla önskemål om information tillgodoses. För att det grundläggande kravet som besluts- och kontrollunderlag skall kunna tillgodoses måste ett antal kvalitativa krav ställas på redovisningsinformationen. Dessa är relevans, tillförlitlighet, jämförbarhet. De kvalitativa egenskaperna behandlas mer ingående senare i kapitlet.

2.4 Kvalitativa egenskaper

Enligt förarbetena till Årsredovisningslagen skall redovisningsinformationen uppfylla ett antal krav, så kallade kvalitativa egenskaper. Dessa är relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Beslutsfattandet står i fokus vid formuleringen av de kvalitativa egenskaperna och relevans utgör den primära egenskapen.¹⁸ Kvalitetskraven är utformade i enlighet med användarens informationsbehov. Då användarens informationsbehov är större för noterade företag, ställs högre och fler krav på att noterade företags redovisning uppfyller de kvalitativa egenskaperna.

För att uppnå en lämplig balans mellan de olika kvalitativa egenskaperna måste en avvägning göras mellan skilda kvalitativa egenskaper.¹⁹ Dessa krav finns bland annat sammanställda i

¹⁷ Regeringens proposition 1995/96:10 *Års- och koncernredovisning*

¹⁸ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 24

¹⁹ Redovisningsrådet, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* (1995) s.15

Redovisningsrådets publikation ”Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter”.²⁰ Nedan utreds definitioner av de olika kvalitativa begreppen med både Redovisningsrådets föreställningsram såväl som lämplig litteratur inom området som underlag. Författarna avser här att presentera de kvalitativa egenskaper som är upptagna i regeringens proposition till årsredovisningslagen (1995/96:10) och därmed relevanta i sammanhanget.

2.4.1 Relevans

Enligt Redovisningsrådets föreställningsram uppfyller informationen relevanskravet om den påverkar användarens beslut. Detta kan ske genom att underlätta bedömningen av inträffade, aktuella och framtida händelser eller genom att bekräfta eller korrigera tidigare bedömningar. Informationen måste tillföra något som beslutsfattaren inte innan hade kännedom om för att den skall vara relevant och skall möjliggöra för användarna att bättre uppfylla sina formulerade mål. Informationen i redovisningen kan vara såväl framåtriktad som återkopplande, det vill säga relevanskriteriet kan hänföras till både beslutsrelevans samt återföringsrelevans.²¹

När det gäller *beslutsrelevans*, eller prognosrelevans som det också kallas, används historisk redovisningsdata som underlag för prognoser. Prognosen utgör sedan basen för exempelvis köp- eller säljbeslut. För att uppnå relevanskriteriet skall informationen minska osäkerheten om framtida utfall samt göra ställda förväntningar mindre osäkra. Dock är det inte nödvändigt att informationen har en historisk bas för att materialet skall vara användbart som underlag vid bedömningar av företagets framtida utveckling.²²

Med *återföringsrelevans* avses att informationens förutsägnings- och bekräftande roller är kopplade till varandra. Historisk information används för att öka kännedomen om redan tagna beslut. Kunskapen kan sedan ligga till grund för återkommande beslut av liknande karaktär. Redovisningen kan utnyttjas för en granskning av riktigheten i tidigare prognoser vilket i sin tur kan påverka efterföljande prognoser och därmed beslut. Informationen bekräftar på så sätt tidigare bedömningar avseende exempelvis utfallet av vidtagna åtgärder.²³

Minimikraven för relevanskriteriet är begriplighet samt aktualitet. Redovisningens begriplighet bygger på att mottagaren skall förstå innehållet i den information som ges. Detta står i hög grad i relation till den specifika användarens förkunskaper. Aktualitet innebär att den externa rapporten inte bör presenteras alltför långt efter den aktuella periodens slut och heller inte med alltför långa intervall. Om rapporten inte uppfyller aktualitetskravet kommer informationen att i mindre grad påverka användarens beslut. Tidsaspekten kan även ses som en avvägning mellan relevans och tillförlitlighet. Företagsledningen bör därför väga nyttan av tidig rapportering mot nyttan av mer tillförlitlig information.²⁴

2.4.2 Tillförlitlighet

Informationen måste vara tillförlitlig, det vill säga inte innehåller väsentliga oriktigheter och inte är vinklad, för att vara av värde för användaren. Med detta menas att användaren skall kunna förlita sig på att informationen på ett korrekt sätt utvisar antingen vad som görs

²⁰ Översättning av International Accounting Standard Boards ”*Framework for the preparation and Presentation of Financial Statements*”.

²¹ Falkman, *Teori för redovisning* (2000) s. 63

²² Redovisningsrådet, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* (1995) s. 11

²³ Ibid s.11f

²⁴ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 26

gällande att den utvisar eller vad som rimligen kan antas att den utvisar.²⁵ Tillförlitlighet kan även definieras som redovisningens förmåga att avbilda en ekonomisk verklighet i företaget.²⁶ Det handlar om att återge rätt aspekter av denna verklighet och på ett sätt som inte är alltför osäkert. Dessa perspektiv kan återges av de två begreppen validitet samt verifierbarhet.

Validitet innebär att redovisningen avbildar de aspekter av verkligheten som den avser att avbilda. När det gäller validitet finns fyra minimikrav: Neutralitet, ”innebörd och form”, fullständighet och väsentlighet.²⁷ Neutraliteten påvisar att informationen inte är vinklad, vilket kan vara fallet om urvalet eller presentationen av informationen påverkar ett beslut eller bedömningar i syfte att nå ett förutbestämt resultat eller mål. Innebörd och form (substance over form) baseras på att informationen inte bör redovisas i enlighet med den juridiska formen om detta innebär att informationen därmed inte återges på ett korrekt sätt. Istället menar denna princip att redovisning skall ske efter ”substansen” det vill säga den ekonomiska innebörden av transaktionen. För att informationen skall anses tillförlitlig skall alla händelser i företaget som kan anses väsentliga i förhållande till kostnadsbördan för att ta fram uppgifterna, finnas med i redovisningen. Om informationen utelämnas kan den anses ofullständig och uppfyller därmed inte validitet eller tillförlitlighetsvillkoret. Kravet gällande väsentlighet innebär att informationen skall vara av tillräckligt stor betydelse för att påverka ett beslut hos någon av användargrupperna.

Ett annat perspektiv på tillförlitlighet är *verifierbarhet* av den information som distribueras. Här åsyftas ett sätt att med någon form av bevis verifiera en mer eller mindre subjektiv bedömning som sanningsenlig. Genom samstämmighet i bedömningar mellan sinsemellan oberoende bedömare, kan graden av verifierbarhet sägas vara hög.

2.4.3 Jämförbarhet

Redovisningsinformationen blir mer användbar om den är jämförbar. Jämförbarhet syftar till jämförelse mellan bolag, men även för jämförelser över tiden för ett och samma företag.

Vid jämförelse mellan olika företag finns en tydlig koppling till relevans.²⁸ Lika händelser och tillstånd skall redovisas på samma sätt i de företag som jämförs. Användaren skall kunna jämföra exempelvis olika nyckeltal och mått med varandra och för att möjliggöra detta måste företagen tillämpa samma regler. Många organisationer använder olika redovisningsmetoder och standardisering är därför en nödvändighet för att möjliggöra jämförelser.²⁹ De sanktioner som finns och den upplevda legitimiteten i regelsystemet avgör i vilken omfattning företagen följer spelreglerna.

När det gäller jämförbarheten för ett och samma företag över tiden finns en direkt koppling till redovisningens prognosrelevans. Användarna utgår då ifrån att måtten är beräknade enligt samma regler. Lika händelser och tillstånd skall även i detta sammanhang redovisas på samma sätt. Kravet på jämförbarhet över tiden får dock inte innebära att företag låter bli att anpassa sig till nya lagar eller rekommendationer eller låter bli att genomföra vad de själva uppfattar som förbättringar.³⁰

²⁵ Redovisningsrådet, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* (1995) s. 12

²⁶ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 26

²⁷ Ibid s. 27f

²⁸ Ibid s. 31

²⁹ Falkman, *Teori för redovisning* (2000) s. 68

³⁰ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 32

Enligt Redovisningsrådets föreställningsram innebär kravet på jämförbarhet exempelvis att användaren skall informeras om de redovisningsprinciper som tillämpats då årsredovisningen upprättats. Upplysning skall även lämnas om eventuella ändringar av sådana principer samt om effekter av sådana ändringar. Samma metoder måste användas konsekvent för att redovisningen skall vara jämförbar över tiden. Det är på så sätt viktigt att underrätta användaren av redovisningen när byte av redovisningsmetod görs. I annat fall finns ingen grund för jämförelse mellan organisationer.³¹

Jämförbarhet kan uppnås på bekostnad av relevans och tillförlitlighet. Anledningen till det är att de olika redovisningssituationer som företagen ställs inför är olika, bland annat beroende på vilken bransch de verkar inom och hur stort företaget är. Det är inte självklart att redovisning inom den offentliga sektorn och inom industrin är jämförbar även om alla aktörer tillämpar redovisning av bokföringsmässiga grunder. Detta är exempelvis en anledning till att det finns en separat årsredovisningslag för den svenska bank- och försäkringsbranschen.³²

2.5 Nyttan och kostnad

Nyttan och kostnad är bedömningsfrågor som utgör en restriktion i redovisningens kvalitativa egenskaper.³³ I enlighet med referensramen skall nyttan av informationen vara större än kostnaden för att tillhandahålla densamma. Kostnaderna för att framställa informationen bekostas inte alltid av den användare som drar fördel av den och nyttan kan tillfalla fler parter än vilka den är avsedd för. Nyttan kan ses som en intäktssida där värdet återfinns i de förbättrade beslut som den befintliga informationen ger möjlighet till. Likaledes kan kostnadssidan ses som kostnaderna för att sammanställa och sprida informationen. Värdet av de förbättrade besluten skall därmed vara större än kostnaden för att utöka upplysningarna i redovisningen.³⁴ Kvalitativa kostnader avser bedömningsmässiga kostnader som ej är kvantitativt definierade.

2.6 Intressenter

Företagets intressenter avser användare av den årsredovisning som företaget producerar. Innehållet påverkas av till vilken intressent upplysningarna främst riktar sig. Detta avspeglar sig i lagstiftningen, vilken ställer högre krav på redovisning i större företag. Som framgår under rubrik 2.2.2 *Onoterade företag*, ställs det för mindre företag, samt i företag som inte bedrivs i aktiebolagsform, förenklade krav på redovisningen. Då intressentgruppen i mindre företag relativt sett inte är lika stor som i större företag spelar informationsfrågorna en underordnad roll. Det kan konstateras att det i företag där ledningen och ägarna är samma personer vanligen endast är skattemyndigheten samt långgivare som riktar krav mot upplysningarnas innehåll. I större företag är det ägarna som är årsredovisningens främsta användargrupp. Berörda intressenter, vilka redovisas nedan, hämtas från traditionell redovisningsteori.

2.6.1 Ägare/Investorer

Företagets ägare kan använda sig av extern redovisning för två olika ändamål. Det första ändamålet syftar till att ägaren skall kunna bilda sig en uppfattning om hur företagsledningen skött företaget. Redovisningen skall därmed kunna ligga till grund för huruvida styrelsen får

³¹ Falkman, *Teori för redovisning* (2000) s. 68

³² Ibid s. 68

³³ Redovisningsrådet, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* (1995) s. 15

³⁴ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 33

ansvarsfrihet och fortsatt förtroende. Utvärdering av ledningens skötsel av företaget är speciellt intressant i de fall då ägande och företagsledning är skilda från varandra, vilket är vanligast i noterade och större onoterade aktiebolag. Ändamålet för redovisningsinformationen kan därigenom bland annat antas vara att kontrollera att inga oegentligheter har begåtts till nackdel för aktieägarna.³⁵

Det andra ändamålet syftar till att förse ägaren med information som kan ligga till grund för beslut om att köpa, behålla eller sälja aktier i företaget. Detta syfte är dock endast av intresse för aktieägarna i noterade företag och bortfaller om företagets ledning är densamma som ägarna. Informationen i redovisningen används också som underlag för att bedöma riskerna i verksamheten samt vilken avkastning som kan vara rimlig vid investering. Informationen i årsredovisningen används även för att bedöma företagets kapacitet att ge utdelning. Utifrån detta perspektiv skulle även en potentiell investerare vara en intressent.³⁶

2.6.2 Långgivare

Företagen stöds finansiellt med insatser från långgivare och andra finansiärer, exempelvis banker och kreditinstitut. Utöver återbetalningen av lånet är långgivarens utbyte av företaget den ränta de får. Långgivare använder information om företagets ställning och resultat för en bedömning av dess förmåga att fullgöra sina betalningsförpliktelser såsom amorteringar och räntor. En framtida långgivare använder sig av samma information för att göra en kreditbedömning och granska huruvida den kommande låntagaren kommer att klara av sina skyldigheter.³⁷ Här kan noteras att långgivarnas behov av att bedöma företagets framtidsutveckling skiljer sig från ägarnas. Ägarna har intresse av att bedöma alla tänkbara framtidsscenarier samtidigt som långgivaren endast ser två scenarier; antingen kan låntagaren infria sina betalningsförpliktelser eller också inte.³⁸

2.6.3 Anställda

Redovisningen avser i detta sammanhang att förse de anställda med information som bland annat är kopplad till anställningstryggheten. Om företagets lönsamhet försämras kan detta vara en indikation på att anställningstryggheten försvagas. Företagets framtida lönsamhet kan därmed avgöra den anställdes lön och kommande pension. Informationen i redovisningen kan även ligga till grund för beslut om att påbörja, fortsätta eller avsluta en anställning. Likaså kan informationen användas vid förhandlingar om anställningsvillkor.³⁹

2.6.4 Stat och kommun

Ur ett intressentperspektiv, intar staten en särställning som skatteindrivare, när det gäller den inkomstskatt som företaget betalar. Skattemyndigheten kontrollerar att det skattepliktiga resultatet har framtagits i överensstämmelse med god redovisningssed. En förändring är dock på intåg i och med den växande frikopplingen mellan redovisning och beskattning, vilket gör att årsredovisningens betydelse för beskattning kommer att minska.⁴⁰

Både staten och kommunen har som uppgift att kartlägga företagets ekonomi. Detta skall bland annat utgöra ett underlag för nationalräkenskaperna och översändas till Statistiska

³⁵ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 18 ff

³⁶ Thorell, *Företagens redovisning* (1999) s. 14

³⁷ Ibid s. 15

³⁸ Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 20ff

³⁹ Ibid s. 22

⁴⁰ Ibid s. 22

centralbyrån. Både på mikro- och makronivå finns alltså ett samhällsligt intresse rörande företagen. Fördelningen av de resurser som finns tillgängliga i samhället ingår i makronivån och i mikronivån ingår all reglering av företag, beskattning och statistik.⁴¹

2.6.5 Konkurrenter

Redovisningen kan även vara intressant för företagets konkurrenter. Konkurrenterna kan exempelvis ta del av lönsamheten per verksamhetsgren, produktsegment eller i olika länder. Vid en jämförelse kan konkurrenten på detta sätt få underlag för beslut om prissättning och framtida marknadsföring. För det informationsgivande företaget måste en avvägning göras för att fastställa hur mycket upplysningar det är villigt att dela med sig till sina konkurrenter.⁴²

2.6.6 Leverantörer och kunder

Leverantörerna behöver information om företaget, både innan och under ett samarbete, för att utvärdera dess förmåga att betala levererade varor och tjänster på förfallodagen. Leverantören är vanligtvis intresserad av att bedöma företagets betalningsförmåga under en kortare period, såvida de inte är beroende av att företaget förblir en stor kund. Kunderna använder istället redovisningsinformationen för en bedömning av företagets förmåga att leverera varor och tjänster samt att i framtiden uppfylla sina åtaganden. Kunderna har ofta även ett intresse av information som rör företagets fortlevnadsförmåga, särskilt om de har ett långsiktigt samarbete med, eller är beroende av företaget.

2.7 Rättvisande bild⁴³

Årsredovisningen skall som en helhet uppvisa en rättvisande bild, vilket innebär att den skall ställas upp på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Balans- och resultaträkningar skall, tillsammans med noter, ge en rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning och resultat. Det går varken i förväg eller i generella termer avgöra vad som är en rättvisande bild av företagets ekonomiska ställning och resultat. Istället får detta avgöras från fall till fall i det enskilda företaget utifrån dess särpräglade förhållanden.

Begreppet rättvisande bild betraktas som överordnat god redovisningssed men underordnat lagstiftningen, vilket innebär att det inte är tillåtet att, med hänvisning till rättvisande bild, bryta mot lagen. Avvikelse från en särskild bestämmelse får endast göras då det inte är tillräckligt att genom tilläggsupplysningar uppnå en rättvisande bild. Om avsteg från god redovisningssed görs i syfte att uppnå en rättvisande bild måste upplysning om förfarandet lämnas i not. Lagstiftningen får dock aldrig frångås.

⁴¹ Thorell, *Företagens redovisning* (1999) s. 15

⁴² Smith, *Redovisningens språk* (2000) s. 21

⁴³ Thomasson et al., *Den nya affärsredovisningen*, (2000) s.104 ff.

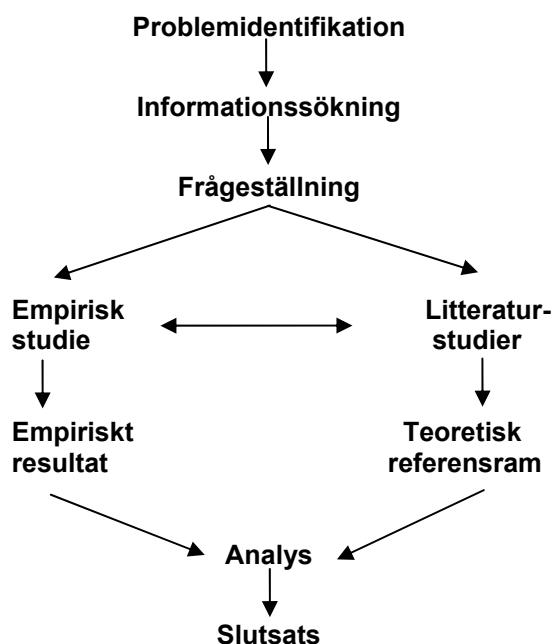
3 METOD

Metodik är läran om olika tillvägagångssätt som kan användas för att samla in, bearbeta och sammanfatta upplysningar så att resultatet blir kunskap.⁴⁴ Syftet med metodbeskrivningen är att göra det möjligt för läsaren att på egen hand bedöma de följande resultatens och tolkningarnas rimlighet och generaliserbarhet.⁴⁵ Motivet med detta kapitel är således att redogöra för det praktiska tillvägagångssätt samt den vetenskapliga metod som ligger till grund för uppsatsen. Då eventuella metodval kan ha påverkat resultatet torde uppfattningen om att forskare bör redogöra för och förklara principer som väglett undersökningen vara naturlig.

3.1 Praktiskt tillvägagångssätt

Uppsatsen har utvecklats under arbetets gång och nedanstående figur beskriver hur författarna har gått tillväga.

Figur 3.1 Sammanfattning av tillvägagångssätt

Källa: Egen

Problemidentifieringen grundas på det ämnesval som författarna gjort. Efter att författarna har tillgodogjort sig delar av det material som funnits tillgängligt på området framkom även en preliminär frågeställning. Framför allt användes databaser vilka fanns tillgängliga via Ekonomiska Biblioteket. Parallellt med litteraturstudier kontaktades respondenter för tilltänkta intervjuer och dessutom sammanställdes de remissvar som varit en del av det empiriska underlaget. För att intervjumallen skulle bli så genomarbetad som möjligt lades uppsatsens teoretiska grund i ett relativt tidigt stadium. Resultatet av empirin och teorin har

⁴⁴ Andersen, *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998) s. 14

⁴⁵ Patel, Davidson, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (1994) s. 9

därefter sammanställts i analysen. Frågeställningarna finns därpå besvarade i slutsatsen, vilken till stor del vilar på vad som framkommit i analysen.

Parallellt med uppsatsskrivandets olika stadier har diskussioner hållits med handledare Jan Marton, kontaktperson på KPMG Katarina Josefsson samt kontaktperson på Ernst & Young Pär Falkman för att få feedback på arbetets fortskridande. Momenten i figuren är inga separata och isolerade företeelser utan har delvis gått in i varandra under arbetets gång.

3.2 Undersökningsmetod

Det finns två huvudformer av metodiska angreppssätt inom samhällsvetenskapen, kvalitativa respektive kvantitativa metoder.⁴⁶

Den kvalitativa metoden kännetecknas av att innefatta eller medföra verbala formuleringar.⁴⁷ Det centrala vid kvalitativa metoder är att återge en djupare förståelse av det problemkomplex som undersöks. Detta kan ske genom olika typer av datainsamlingar. Metoden som har en undersökande struktur syftar till att ge nya insikter och ny förståelse utan påverkan av förutfattade begrepp, tankekonstruktioner och principer. Kunskapssyftet är primärt förstående, inte förklarande, och vill visa samband mellan problemkomplexet och helheten.⁴⁸ Den kvalitativa metoden inriktar sig på att åskådliggöra egenarten hos den enskilda enheten och personliga uppfattningar samt strävar efter närhet till forskningsobjektet. Målet är att ge en bild av situationen utifrån respondentens perspektiv.⁴⁹ Den kvantitativa metoden är mer formaliserad och strukturerad än den kvalitativa. Här används så kallad hård data vilket innebär en stor användning av statistik och matematik med det primära syftet att orsaksförklara olika fenomen som studeras i undersökningen.⁵⁰

Syftet med uppsatsen är att undersöka olika företagsrepresentanters uppfattning av den nya lagen, att höra deras åsikt om dess tillämpning och hur de finner att lagen följer de kvalitativa egenskaper som skall föreligga vid redovisning av information i årsredovisningen. Dessutom vill författarna med stöd av remissinstansernas uttalanden från förarbetena till lagen, granska de förutsättningar som krävs. Då författarna valt ett kvalitativt angreppssätt på undersökningarna är numerisk information ej av intresse i uppsatsen. Insamling av intervju svar har skett genom att ett antal intervjuer genomförts och syftet därav är att en djupgående information skall hämtas från området. Fördelen med metoden är att den skapar närhet till informationskällan vilket möjliggör relevanta tolkningar av den mottagna informationen. Följaktligen blir metoden flexibel då möjligheter ges att modifiera undersökningens upplägg under själva genomförandet. Felformulerade frågor kan rättas till, bortglömda läggas till och så vidare. I metodens styrka ligger också dess svaghet. Flexibiliteten påverkar jämförbarheten negativt då informationen från de olika respondenterna är avhängig de ställda frågorna.

⁴⁶ Andersen, *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998) s. 48

⁴⁷ Backman, *Rapporter och uppsatser* (1998) s. 31

⁴⁸ Andersen, *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998) s. 48

⁴⁹ De Poy, Gitlin, *Forskning – En introduktion* (1999) s. 17

⁵⁰ Patel, Davidson, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (1994) s. 90f

3.2.1 Val av respondenter

Respondenterna valdes inte ut efter person eller kön utan efter deras erfarenhet och arbetsuppgifter. Urvalet påverkades däremot av den styrda tidsramen. Eftersom några längre resor inte rymdes inom tidsramen för uppsatsen begränsades de tilltänkta respondenterna till Göteborgsområdet och dess närhet. Dessutom konstaterades i ett tidigt skede att det bland mindre och mellanstora företag inte fanns någon påbörjad aktivitet gällande den aktuella lagstiftningen, varav dessa helt fick åsidosättas vid val av respondenter. Urvalet består därför av tre börsnoterade (nummer 1-3 nedan) och tre onoterade bolag (4-6) varav ett bolag med stort allmänintresse (6). De företag som studien inbegriper är:

1. Elanders Tryckeri AB	4. Siba AB
2. Jeans & Clothes AB	5. Stena Line Scandinavia AB
3. Volvo HR Partner AB	6. Liseberg AB

Vid val av intervjuobjekt ansågs det viktigt att få en viss verksamhetsbredd som bas för uppsatsen. Detta grundas i huvudsak på att jämförbarhet är en av de viktigaste kvalitativa egenskaperna och därmed skall jämförbarheten kunna tillämpas mellan företag. Därför torde olika ”branschföreträdare” ge en mer övergripande beskrivning av huruvida det anses att lagen tillgodogör de kvalitativa egenskaperna.

3.2.2 Val av remissvar

Vid planering av en undersökning måste ställning tas till om den skall genomföras genom totalundersökning eller genom urvalsundersökning.⁵¹ Eftersom tonvikten låg på att få fram en kvalitativ undersökning föll det sig logiskt att göra en urvalsundersökning av de remissinstanser som uttalats sig vid införandet av Årsredovisningslagen 5 Kap 18 a § (se bilaga 2). Urvalet baserades delvis från en sammanställning⁵² av remissyttranden och delvis från regeringens proposition (2002/03:6). Lagförslagets gång, från utredning till lag, kan närmare studeras i bilaga 3.

Utifrån instansernas uttalanden utfördes ett selektivt urval. De remissinstanser som valts ut för undersökningen ses nedan.

1. Bokföringsnämnden	6. Svenska Revisorsamfundet
2. Föreningen Auktoriserade Revisorer	7. Svenskt Näringsliv
3. Företagarnas Riksorganisation	8. Sveriges Redovisningskonsulters Förbund
4. Svenska Bankföreningen	9. Konsulthuset i Lund AB ⁵³
5. Svenska Fondhandlareföreningen	

Valen baserades på om instansen behandlat aktiebolag, om de utifrån någon aspekt förhållit sig kritiska till det nya lagförslaget samt yttrandets relevans i förhållande till den genomförda studien. Yttranden i sin helhet har därefter inhämtats från Finansdepartementet. Visserligen visas bara en sida av de åsikter som framkommit under remissbehandlingen, men då de remissinstanser som tillstyrkt förslaget inte tillför några nya inlägg i diskussionen, har författarna valt att istället låta regeringens bemötande representera den motsatta hållningen. Vid urvalet har författarna inte tagit hänsyn till olika instansers medlemsantal eller

⁵¹ Dahmström, *Från datainsamling till rapport – att göra statistisk undersökning* (2000) s. 56

⁵² Fi2002/2201 Remissvar Ds 2002:22 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron*

⁵³ Remissyttrande från Konsulthuset i Lund avser privatpersonen Torulf Jönsson

expertkunskap. Detta för att få fram olika åsikter och för att komplettera regeringens ställningstaganden vilka presenteras i propositionen (2002/03:6)

3.3 Metoder för datainsamling

Informationsdata brukar delas in i primär- och sekundärdata. Med primärdata avses den data som inte redan finns tillgänglig utan måste samlas in av forskaren själv. Sekundärdata utgörs av redan tillgänglig information, insamlad vid ett tidigare tillfälle och av annan person än forskaren.⁵⁴

3.3.1 Primärdata

3.3.1.1 Intervjufrågor

Intervjufrågornas syfte var att undersöka respondenternas åsikter utifrån de kvalitativa egenskaperna samt hur de i företaget praktiskt väljer att applicera lagen beräkningsmässigt. Detta möjliggör en sammanställning av det material som tagits fram i den teoretiska referensramen samt det som framkommit i det empiriska underlaget. Frågorna baserades på problemformuleringen samt det teoretiska ramverket som ligger till grund för uppsatsen. Efter en preliminär formulering av intervjufrågorna har handledare samt kontaktpersoner varit behjälpliga med synpunkter på frågornas väsentlighet och innehåll.

Intervjufrågorna bygger på ett frågeformulär med ett antal semistandardiserade frågor av diskussionskaraktär. Genom detta förfarande kan svaren ge en mer uttömmande och nyanserad bild än vid ett helt standardiserat förfarande. Vid intervjuer är det viktigt att frågorna och svar inte färgas av författarens eller respondentens egna åsikter. Det är således viktigt att forskaren försöker att bilda sig en uppfattning om respondentens ställningstagande och hur dennes svar influeras av egna och andras åsikter.⁵⁵ För att minimera åsiktsinflytande har respondenterna i största möjliga mån fått besvara öppna frågor där möjlighet givits för respondenten att behandla sina egna åsikter. Intervjufrågorna återfinns i bilaga 4.

3.3.1.2 Intervjuernas genomförande

Eftersom en stor del av empirin är baserad på information som framkom i samband med intervjuerna anses det av vikt att beskriva intervjun som metod och dessutom författarnas tillvägagångssätt vid de genomförda intervjuerna.

Fyra typer av intervjuer kan urskiljas; personlig intervju, telefonintervju, enkätintervju och gruppintervju.⁵⁶ Intervjusituationen är kontrollerad och det finns goda möjligheter för intervjuaren att förklara och följa upp frågor. Nackdelen med intervjusituationen är risken för intervjuareeffekt, det vill säga att någon otillbörlig påverkan, medvetet eller ej, har skett från intervjuaren.⁵⁷ Andra svårigheter kan ligga i att intervjuaren och den intervjuade i psykologisk mening inte talar samma språk. Författarna har valt att i samtliga fall utföra personliga intervjuer.

Samtliga respondenter erhöll intervjufrågorna några arbetsdagar innan intervjutillfället. Detta för att ge dem möjlighet att fundera igenom respektive fråga och kunna ge väl genomtänkta

⁵⁴ Eriksson, Wiedersheim-Paul, *Att utforska, redovisa och rapportera* (1999) s. 65

⁵⁵ Ejvegård, *Vetenskaplig metod* (1996) s. 18

⁵⁶ Arbnor, Bjerke, *Företagsekonomisk metodlära* (1997) s. 226

⁵⁷ Dahmström, *Från datasamling till rapport – att göra en statistisk undersökning* (2000) s. 63

svar på frågorna. Vidare har intervjuerna skett på respondenternas respektive arbetsplatser. För att undvika missförstånd var två intervjuare närvarande under alla intervjuer. Intervjuerna spelades även in på band, förutom vid ett tillfälle⁵⁸, vilket förhindrar att information går förlorad. Klimatet vid intervjuerna var avspänt och respondenterna var bekväma med ämnet. Efter det att intervjuerna sammanställts skickades de tillbaka till respondenterna för godkännande, eventuell korrigerande och tillägg. Detta styrker trovärdigheten då eventuella missförstånd kan redas ut. Möjlighet till anonymitet har getts till samtliga respondenter.

3.3.2 Sekundärdata

Fördelen med att använda sig av sekundärdata är att tid kan sparas då dessa data redan existerar.⁵⁹ Den anskaffning av sekundärdata som gjorts under uppsatsens arbete hade två huvudsakliga syften. Det första syftet var att inhämta kunskap i ämnet, vilket var nödvändigt för att kunna genomföra intervjuerna på ett bra sätt. Det andra syftet var att ytterligare styrka det som framkommit under intervjuerna och möjliggöra en fördjupad analys av de resultat som framkommit. Genom att ta del av remissinstansernas yttranden anses bättre förutsättningar ha givits för att tolka det som framkommit under arbetets gång.

Efter att författarna gjort det urval som framkom under rubrik 3.2.2 *Val av remissvar* valdes att kortfattat sammanfatta de åsikter som framkommit från respektive remissinstans. Utifrån den valda strukturen, vilken presenteras under rubrik 3.7 *Uppsatsens struktur*, sammanställdes därefter den huvudsakliga informationen som framkommit. Författarna har bedömt informationen utefter de kvalitativa egenskaperna och omstrukturerat remissvaren utifrån dessa.

Skälen bakom regeringens lagförslag (prop.1995/96:10) har sammanställts för att tillsammans med remissinstansernas kritik ge en mer balanserad bild av det som legat till grund för riksdagens beslut.

3.4 Analysmodell

För att besvara arbetets tre frågeställningar har två datainsamlingsmetoder används. Dessa avser individuella studier av såväl primär- som sekundärdata. Författarna har valt att kontrastera den information som framkommit av de två undersökningarna i en analys, för att på så sätt ytterligare säkerställa den information som framkommit. På så sätt har motstridig alternativt samstämmig information analyserats och därefter har slutsatser dragits för att försöka besvara de frågeställningar som ställts i början av arbetet. Att bruka flera metoder för att på flera sätt undersöka och kontrollera vissa företeelser kallas för triangulering.⁶⁰

3.5 Bortfall

En svaghet i arbetet åvilar urvalet bland tillfrågade respondenter. Författarna har försökt att komma i kontakt med både onoterade och noterade företag, men fann då att små och mellanstora onoterade företag ännu ej påbörjat sammanställningen av sjukfrånvaron eller djupare analyserat lagen. Då ett ofrivilligt bortfall uppkom fick intervjuerna som alternativ rikta sig till börsnoterade och större onoterade företag.

⁵⁸ Avser intervjutillfälle med respondenter på Stena Line Scandinavia

⁵⁹ Kinnear, Taylor, *Marketing research – an applied approach* (1996) s. 175ff

⁶⁰ Bell, *Introduktion till forskningsmetodik* (2000) s. 88

3.6 Undersökningars reliabilitet och validitet

3.6.1 Intervjuernas och remissinstansernas reliabilitet och validitet

Validitet är ett mått som mäter en undersöknings förmåga att mäta det som den avser att mäta, på ett effektivt och korrekt sätt.⁶¹ Om en intervju ger svar på andra frågor än de avsedda kan således validitet ej anses uppnådd. Grunden kan till exempel vara dåligt utformade eller ledande frågor. Reliabilitet beskriver tillförlitligheten och handlar om graden av mätprecision eller mätfel. Detta kan utvecklas så till vida att en annan undersökare med likadant syfte och samma metoder, med samma sorts intervjumall, skall komma fram till likadant resultat.⁶²

Vid intervjuer är undersökningens reliabilitet i hög grad relaterad till intervjuarens och respondentens kunskaper. Både intervjuare och respondent gör bedömningar när de registrerar svar eller observationer vilket innebär att flera olika bedömningsfel kan uppstå. För att kontrollera reliabiliteten vid intervjuerna deltog båda författarna vid samtliga intervjutillfällen. På så vis kunde två parallellt registrerade intervjusvar tillgås. Författarna är båda relativt oerfarna vad gäller intervjuer och det vore godtroget att vara av åsikten att detta inte påverkat både sättet att ställa och följa upp frågor likväl som att tolka avgivna svar, ett faktum som får anses försvaga reliabiliteten. Genom litteraturstudier och studier av sekundärdata samt genom användandet av ljudupptagning vid näst intill alla intervjuer har dock författarna försökt att förbättra detta faktum. Tack vare ljudupptagningarna kunde författarna bland annat konstatera att respondenternas svar i det stora hela tolkats lika. Om det fanns osäkerhet kring respondenternas svar gjorde ljudupptagningarna det också möjligt att verifiera det som sagts.

Efter det att intervjuerna utfördes gavs tid för att gå igenom och renskriva det material som införskaffats. Då respondenten kontaktades vid minst ett tillfälle efter själva intervju genomförandet, blev en positiv effekt av detta att eventuella missförstånd från första intervjutillfället kunde rättas till. Författarna tror därför att ovan angivna faktum borde ge intervjuerna en acceptabel reliabilitet. Dock vill författarna understryka att det i undersökningen finns en möjlig risk för att respondenternas svar påverkats utifrån företagets policy och därmed inte besvarat frågorna utifrån personliga åsikter.

De sekundärdata som ingår i studien har hämtats från de remissyttranden som valts ut samt utvalda delar från regeringens proposition (2002/03:6), det vill säga delar av den statliga dokumentationen som funnits tillgänglig inför själva lagstiftningen av ÅRL 5 Kap 18 a §. Då dessa är grunddokumentation till den lagstiftning som analyseras torde materialet anses uppfylla det krav som ställs för reliabilitet. Förutom ett komplement till primärdatan, ger sekundärdata möjlighet till objektiv data som inte i samma utsträckning har färgats av forskarens egen insamling. Genom trianguleringen kan uppsatsen anses uppnå hög reliabilitet. Samtidigt skall dock påtalas att omstrukturering av sekundärdatan kan ha färgats av författarnas egna tolkningar.

För att styrka validiteten har tre sakkunniga, vilka uppges under rubrik *3.1 Praktiskt tillvägagångssätt*, kontrollerat och varit behjälpliga med synpunkter på den preliminära intervjuguiden. Dessutom har respondenterna kontaktats för att kontrollera de uppgifter som sammanställts i materialet. Genom att utföra två olika undersökningar, en primärundersökning och en undersökning av sekundärdata, torde därutöver även en ökad validitet kunna uppnås.

⁶¹ Eriksson, Wiedersheim-Paul, *Att utreda, forska och rapportera* (1999) s. 38

⁶² *Ibid* s. 40

Detta då sekundärdata som redovisats i empirin styrks av det faktum att intervjumaterialet till viss del stödjer de uttalanden som givits från remissinstanserna.

3.6.2 Generaliserbarhet

Då studien endast avser ett fåtal större bolag kan inte en generell slutsats dras gällande alla företag. Speciellt vill författarna här peka på mindre bolag och offentlig sektor, vilka inte ingått i studien.

3.6.3 Källkritik

Med källkritik brukar avses granskning av dokument och syftet är att fastställa om källan mäter det den utger sig för att mäta. Dessutom avses att bestämma om källan är väsentlig för frågeställningen och om den är fri från systematiska felvariationer. Vid analys av källorna med avseende på kvalitativa kriterier ges en anvisning om hur osäkra slutsatserna kan vara. För att bedöma källornas äkthet skall de uppfylla samtidskravet, tendenskritik och beroendekritik.⁶³ Dessa har som uppgift att behandla om informationen nedtecknats i nära tidsmässigt samband till det den avser att avspegla, vilka egenintressen som uppgiftslämnaren kan ha i frågan och om källorna på något vis är beroende av varandra.

Viss information har inhämtats från Internet. Då materialet som laddats ned i första hand behandlar lagtexter och förarbeten kan reliabilitet samt validitet anses hög. Dessutom är det aktuella materialet behandlat i flera olika statliga offentliga handlingar vilka bekräftar varandra. Detta torde tyda på att kraven tillförlitlighet samt giltighet uppfylls. Då remissinstansernas utlåtanden bygger på bedömningar och ställningstaganden, är det dock svårt att avgöra huruvida materialet uppfyller tendenskravet och därmed utlåtandets äkthet.

3.7 Uppsatsens struktur

I arbetet behandlas återkommande de krav, de kvalitativa egenskaper, som ligger till grund för den information som finns i årsredovisningen. I största möjliga mån har en medveten struktur tillämpats vilken således är påtvingad. Upplägget syftar till att läsaren enklare skall kunna tillgodogöra sig det material som sammanställts. När det gäller det empiriska underlaget har således data bearbetats utifrån den tilltänkta strukturen. Detta för att framhäva materialets gemensamma nämnare samt att mer strukturerat kunna sammanställa informationen så att en analys och slutsats på ett stringent sätt kommer fram. Sådan information som framkommit under de olika studierna och som inte kan appliceras på den tänkta strukturen, men ändå kan anses som intressant i sammanhanget, presenteras i slutet av den tänkta strukturen under lämplig rubrik.

⁶³ Eriksson, Wiedersheim-Paul, *Att utreda, forska och rapportera* (1999) s. 151f

4 EMPIRISKA RESULTAT – REMISSVAR SAMT BEMÖTANDE FRÅN REGERINGEN

Genom att titta närmare på sekundärdata kan forskaren tillgodogöra sig redan tillgängligt och relevant material på ett effektivt sätt. I kapitlet behandlas därför utvalda remissinstansers yttranden gällande obligatorisk sjukfrånvaro i årsredovisningen samt regeringens bemötande av dessa.

4.1 Remissvar

Vid remissbehandlingen tillfrågades privata och offentliga arbetsgivare, statliga myndigheter och arbetstagare om utlåtande gällande promemorian (Ds 2002:22) som föregick lagförslaget. Nedan redovisas valda delar av några av remissinstansernas yttranden, vilka avstyrkte eller ställde sig kritiska till förslaget om redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen (för utvalda remissinstanser se bilaga 2).

4.1.1 Kvalitativa egenskaper

4.1.1.1 Relevans

Svenska revisorsamfundet berör att det endast är ett relativt begränsat antal arbetsplatser som står för en stor del av sjukfrånvaron. Samfundet ifrågasätter av den orsaken varför redovisning skall ske på företagsnivå och inte arbetsplatsnivå. Genom att stora företag och andra organisationer består av ett stort antal arbetsplatser, menar de att relevansen av de lämnade uppgifterna kan ifrågasättas då uppgifterna på företagsnivå ej ger tillräcklig information för att bedöma förhållandena på arbetsplatsnivån.

Vidare anser Svenska Fondhandlareföreningen att syftet med årsredovisningen inte är att den skall tjänstgöra som en allmän informationskälla om företag och dess mellanhavanden, utan att årsredovisningen har en mycket stor betydelse som källa för företagets ekonomiska information. Föreningen framhäver att syftet med rapporten därmed går förlorat när krav ställs på redovisning av artfrämmande information. På samma sätt anser Svenska Bankföreningen det angeläget att årsredovisningen är så renodlad som möjligt. I annat fall, påpekar instansen, att risken är stor för att årsredovisningen blir alltför svårgenomtränglig. Svenska Bankföreningen menar att om ytterligare informationskrav införs, som inte i första hand är till för att informera företagets intressenter, är risken stor att informationsmängden blir så omfattande att årsredovisningen blir en svårgenomtränglig informationskälla och därmed av minskat informationsvärde. Företagarnas Riksorganisation är av liknande åsikt, då de menar på att redovisningsskyldigheten inte kan göras hur omfattande som helst. Informationsgivning bör enligt remissinstansen endast ske då det är tydligt att informationen fyller en klar funktion, att den har en given mottagare och att den kan lämnas utan orimligt besvär eller andra oacceptabla följder.

I sitt remissvar skriver Sveriges Redovisningskonsulters Förbund att alla uppgifter i en årsredovisning är av historisk karaktär och av den orsaken kan en felaktig bild uppkomma av hur ett företags sjukfrånvaro ser ut i dagsläget. Även Föreningen Auktoriserade Revisorer kommenterar informationens aktualitet då den kan vara upp till ett och ett halvt år gammal när årsredovisningen presenteras.

4.1.1.2 Tillförlitlighet

Svenskt Näringsliv påpekar att sjukfrånvaroorsakerna inte bara bör sökas hos arbetsgivaren, då sjukfrånvaron kan bero på många olika problem, och inte enbart begränsas till faktorer som hör till den del av livet som är förknippad med arbetet. Detta då föreningen menar på att arbetsgivaren har små möjligheter att påverka de faktorer som ligger utanför arbetsplatsen.

Dessutom anser Svenska Fondhandlareföreningen att den nya lagen innebär tolknings-svårigheter vilket kan medföra risk för merarbete och felaktigheter. Remissinstansen menar att svårigheter med redovisning av deltidsanställda och vikarier också är ett problem.

4.1.1.3 Jämförbarhet

Konsulthuset i Lund menar att användarnas intresse att jämföra sjukfrånvaron hos ett specifikt företag inte är speciellt stort. Företagen är mer intresserade av att erhålla ett branschsnitt för att jämföra sig med andra företag inom branschen och de av samma storlek och menar att det är jämförelser på en aggregerad nivå som är av intresse. Även Bokföringsnämnden kommenterar den låga jämförbarheten genom att påpeka att hänsyn inte tagits till olika branschspecifika variationer, som exempelvis branscher där säsongsarbeten är vanliga eller sektorer som har många speciella anställningsförhållanden. Sveriges Redovisningskonsulters Förbund menar på att jämförbarheten även går förlorad mellan likartade företag, då sjukfrånvaron i olika bolag blir felfördelad. Detta som ett resultat av att fler företag hyr in sin personal från bemanningsföretag istället för att rekrytera själva.

4.1.2 Nyttan och kostnad

Enligt Företagarnas Riksorganisation finns redan viss sjukfrånvarostatistik att tillgå. Delvis då arbetsgivaren enligt Lagen om sjuklön (1991:1047) skall redovisa sjukdomsfall, som givit en anställd rätt till sjuklön, till Försäkringskassan och delvis genom att arbetsgivare med 100 anställda eller fler skall redovisa utbetald sjuklön enligt Lagen om den officiella statistiken (1992:889). Genom att det redan finns en obligatorisk redovisningsplikt, via uppgiftsinlämning av sjukfrånvaro, anser Svenskt Näringsliv, Svenska Bankföreningen och Föreningen Auktoriserade Revisorer att det inte finns något extra mervärde av en obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron. Framst beror det på att privata arbetsgivare, enligt Svenskt Näringsliv, också känner till omfattningen av företagets sjukfrånvaro och försöker minska denna med åtgärder, då sjukfrånvaron innebär stora kostnader i form av sjuklön och förlorad produktion, något som också påtalas av Svenska Fondhandlareföreningen.

För att vidare förstärka sin ståndpunkt, åsyftar dock Svenskt Näringsliv till promemorian vilken påtalar att den interna redovisningen av sjukfrånvaro inte lett till en minskad sjukfrånvaro i företagen. Föreningen menar att det därmed inte finns något som antyder att sjukfrånvaron skulle minska i och med införandet av den nya lagen. Svenska Fondhandlareföreningen ställer sig också tveksam till om en obligatorisk uppgift om sjukfrånvaron skulle öka arbetsgivarens incitament till att vidta åtgärder.

Konsulthuset i Lund anser inte att en nedre gräns i företagets storlek behövs då alla företag med anställda ändå är skyldiga att lämna kontrolluppgifter. Därav kan slutsatsen dras att många anställda inte kommer att ingå statistiken. Även Föreningen Auktoriserade Revisorer menar att informationen inte blir heltäckande då ett stort antal företag utelämnas från statistiken.

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund är av åsikten att det i mindre företag kommer att innebära en stor belastning både kostnadsmässigt och arbetsmässigt då underlaget inte kan hämtas direkt ur redovisningssystemen.

Avslutningsvis menar Svenska Bankföreningen att det är av stor vikt att årsredovisningen inte görs till ett redskap för en rad andra krav på företagen än vad den syftar till. Därför är det fel att använda företagets årsredovisning som ett påtryckningsmedel.

4.1.3 Intressenter

I remissvaret från Företagarnas Riksorganisation framgår att det är oklart vem som skulle kunna vara den tänkta mottagaren av informationen. Instansen menar på att ägare och företagets ledning redan har tillgång till uppgifter om sjukfrånvaro i verksamheten. Det finns dock möjlighet att hävda att upplysningen om sjukfrånvaro gör det möjligt för andra intressenter, exempelvis media och arbetssökande, att upplysa sig om sjukläget på en arbetsplats. Remissinstansen menar dock att uppgifter om sjukfrånvaro i årsredovisningen troligtvis inte får någon större effekt på arbetssökandens beteende. Däremot skulle det kunna vara möjligt att media uppmärksammar arbetsplatser där ohälsan är hög.

Svenska Fondhandlareföreningen framhåller att syftet med årsredovisningen är att förse intressenter, i egenskap av avtalsmotparter, leverantörer, finansiärer och liknande och som därigenom har ett befogat intresse av att lära känna företagets finansiella och rörelsemässiga ställning, med en rättvisande bild av denna ställning. De menar även att investerare har ett motsvarande intresse. Svenska Fondhandlareföreningen menar att uppgifter om sjukfrånvaro skulle rikta sig till andra mottagargrupper än för vilka årsredovisningen är avsedd och hör enligt dem således inte hemma i forumet.

Föreningen Auktoriserade Revisorer hänvisar till de inte kan se något annat än en kontrollfunktion av att redovisa sjukfrånvaro i årsredovisningen. Detta då uppgiften i första hand är av intresse för nuvarande eller presumtiva anställda och för samhället. Dessutom menar Sveriges Redovisningskonsulters Förbund att antalet intressenter som använder sig av mindre företags årsredovisningar är få. Ägarna är i normalfallet verksamma i företaget och har således en god kännedom om sjukfrånvaron.

4.1.4 Rättvisande bild

Bankföreningen menar att om personalfrågorna är av sådan vikt att de kan påverka företagets ställning och resultat finns det redan idag en skyldighet att informera om detta för att infria kravet om rättvisande bild.

4.1.5 Statistik

Som ett alternativ till att lämna uppgifterna i årsredovisningen är Konsulthuset i Lund av uppfattningen att informationen istället borde lämnas till en instans som kan bearbeta och sammanställa materialet. Företagarnas Riksorganisation är av samma uppfattning och menar att informationen istället borde inrapporteras till en myndighet som kan fördela informationen på ett bra sätt mellan de olika aktörerna, exempelvis till Försäkringskassan och Arbetsmiljöverket. Det kan tilläggas att Konsulthuset i Lund även poängterade frågan om vilken myndighet som skall sammanställa uppgifterna. Om företaget istället rapporterar uppgifterna till Statistiska centralbyrån skulle uppgiftslämnandet inte innebära någon integritetskränkning för den enskilde individen. Och ur det perspektivet vore instansen bättre

för insamlande av informationen. Dessutom ger materialet en helhetstäckande bild av sjukfrånvaron för anställda i företag i Sverige.

4.2 Bemötande från regeringen

I regeringspropositionen väljer regeringen att bemöta remissinstansernas invändningar.⁶⁴

4.2.1 Nyttan med extern informationsspridning

Det viktigaste syftet med ett uppgiftslämnande av sjukfrånvaro, enligt regeringen, är att ge arbetsgivare ett bra underlag för beslut i olika arbetsmiljö- eller arbetsorganisationsfrågor. Detta anses uppfyllt genom intern redovisning. Regeringen vill dock framhålla att en extern redovisning av uppgifterna om sjukfrånvaro även kan tillgodose andra intressen. Den externa rapport som bäst anses tillgodose informationsintresset är årsredovisningen. Genom att använda sig av årsredovisningen får upplysningen om sjukfrånvaron en extern spridning och intressenterna kan på detta sätt lättare tillgodogöra sig informationen. Förutom att redovisningen i årsredovisningen ger ökad uppmärksamhet åt sjukfrånvaron, menar regeringen att då årsredovisningen revideras, torde incitament finnas för att lämnade uppgifter om sjukfrånvaron är korrekt.

4.2.2 Intressenter

Regeringen påvisar att det finns intressenter som kan ha användning av sjukfrånvaro-informationen i årsredovisningen. *Anställda* kan beröras av informationen då vederbörande överväger att ta anställning. Genom att få tillgång till uppgifter om sjukfrånvaro på den aktuella arbetsplatsen, menar regeringen att informationen kan ge den anställde en indikation om arbetsförhållandena och därmed vara av betydelse vid val av anställning. Genom en enhetlig redovisning torde en möjlighet finnas att jämföra olika arbetsgivare då reglerna är lika oavsett verksamhetsform.

Vidare anses redovisningen leda till ökade insikter hos *arbetsgivarna* om arbetsmiljöns påverkan för de anställdas hälsa. Här berör regeringen möjligheten för arbetsgivarna att, med sjukfrånvaron som underlag, bland annat kunna bedöma resultatet av förebyggande arbetsmiljöåtgärder.

Dessutom har *staten* intresse av att följa utvecklingen av sjukfrånvaro och den sammanlagda direkta samhällsliga kostnaden som sjukfrånvaron innebär. Regeringen anser att Arbetsmiljöverket genom förslaget får ett bättre underlag för arbetsgivarnas systematiska arbetsmiljöarbete och därigenom också underlag för prioritering av tillsynsinsatserna.

Slutligen menar regeringen att andra intressenter såsom *ägare till företaget, borgenärer, leverantörer, staten eller kommunens medborgare* kan ha intresse av berörd information då en hög sjukfrånvaro medger stora direkta och indirekta kostnader för samhället och för företagen. Detta kan särskilt appliceras till tjänstesektorn där personalen utgör en större kostnadspost och därmed påverkar den ekonomiska ställningen i företaget. Därtill ges att förekomsten av sjukfrånvaro bland personalen skulle kunna vara en aspekt på hur företagets ledning förvaltar företagets resurser. Regeringen har som åsikt att en hög sjukfrånvaro skulle kunna ses som ett tecken på att verksamheten ej bedrivits på ett effektivt sätt.

⁶⁴ Regeringens proposition 2002/03:6 *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro* s. 18ff

4.2.3 Statistik

Med risk för bortfall vid enkätundersökningar, alternativt statistiska undersökningar, anses sådana förslag ej som möjliga alternativ till den lagstiftning som nu trätt i laga kraft. Dels täcker det statistiska underlag som finns idag, via Statistiska centralbyrån samt Riksförsäkringsverket, endast 70 procent av antalet anställda och dels kan inte den information som efterlyses ställas samman med nuvarande rutiner då det inte kan ställas i proportion till de anställdas totala arbetstid. Vidare uppkommer problem med sjukfrånvaron endast på ett fåtal arbetsplatser enligt HpH-utredningen. Genom att använda sig av statistiska undersökningar menar regeringen att det finns risk för att dessa arbetsplatser ej kommer med i undersökningen. Dessutom blir den tillsynsaktivitet som Arbetsmiljöverket bedriver ej lika effektiv om uppgifterna ej blir heltäckande. Regeringen anser därför inte att enkätundersökningar och statistiska undersökningar är tillräckliga för att ge den bild av sjukfrånvaron som de eftersträvar.

5 EMPIRISKA RESULTAT - INTERVJUSVAR

I en forskningsrapport utreds om verkligheten avspeglar teorin. Som ett led av att möjliggöra en jämförelse kommer förutom remissvar och regeringens bemötande, vilka behandlats i kapitel fyra, även primärdata att ligga till grund för analysen. Därav följer en redogörelse av resultatet från genomförda intervjuer.

5.1 Företagspresentation

För att få en uppfattning om de svar som givits under intervjuerna och från vilken bakgrund de intervjuade svarar, vill författarna kort presentera de företag och respondenter som valts ut för intervju.

Tabell 5.1 Sammanställning av respondenter

Företag	Befattning	Respondenter
Elanders Tryckeri	Ekonomichef	Lars Johanson
	Löneadministratör	Margret Mattsson
JC	Ekonomichef	Marie Klasson
Liseberg	Ekonomichef	Gerth Stenevang
Siba	Personalutvecklare	Tove Celander
	Personalutvecklare	Jenny Olsson
Stena Line Scandinavia	Lönechef	Håkan Sigvardsson
	Löneadministratör	Emil Eliasson
	Personalman	Gunilla Jansson
Volvo HR Partner	Personalchef	Nils-Erik Bohman

5.1.1 Elanders Tryckeri⁶⁵

Elanders är Nordens ledande infomediaföretag. Genom olika typer av informationssystem såsom databaser, ekonomisystem, media, reklam och dokumentation är Elanders roll att behandla, underhålla och distribuera den information som kunden tillhandahåller. Sedan 1989 är Elanders börsnoterat och omsättningen år 2002 uppgick till 1800 miljoner kronor. Koncernen har 1400 anställda och är indelad i två affärsområden, Infologistics och Infoprint. Företaget består av 20 bolag och finns representerade i fem länder. Bolaget där intervjun är gjord är Elanders Tryckeri AB och är det största dotterbolaget i koncernen. Företaget är kanske främst känt genom den svenska telefonkatalogen och FASS. Förutom för Sverige trycker företaget även telefonkataloger för Frankrike, England, Spanien, Ryssland och Ukraina. Företaget är ett av de 5-6 största tryckerierna i Europa. Omsättningen var år 2002 cirka 350 miljoner kronor och medelantalet anställda i företaget samma år var 323.

Respondenten Lars Johanson är ekonomichef på Elanders Tryckeri och ansvarar således för redovisning, uppföljning, budget, prognoser, kalkylunderlag, löneadministratörer samt för receptionen. Margret Mattsson administrerar löner för samtliga anställda tillsammans med ytterligare en person.

⁶⁵ www.elanders.com samt tillägg av respondenten Lars Johanson

5.1.2 Jeans & Clothes (JC)⁶⁶

JC är en detaljhandelskedja som är störst på försäljning av jeans i Norden. JC grundar sin verksamhet på fyra olika koncept som riktar sig till olika kundgrupper via deras märken Jeans & Clothes, Boys & Girls, Brothers och Sisters. Verksamheten är uppdelad och består förutom egna butiker också av franchising. Inom koncernen finns cirka 280 klädbutiker, varav omkring 90 egna, i Sverige, Norge, Finland och Tyskland. Under verksamhetsåret 2002 hade JC en omsättning på cirka 1820 miljoner kronor och medelantalet anställda i Sverige under samma år var 408 personer. Aktiebolaget är sedan april år 2000 noterat på Stockholmsbörsen. Butikernas löneadministration och sjukfrånvaro för de butiker som finns i Sverige är ålagd en extern byrå.

Marie Klasson arbetar som ekonomichef på huvudkontoret. Hennes uppgifter består av att se till att all ekonomisk rapportering sker på rätt sätt och i rätt tid till alla koncernens länder och även till ledning, styrelse och marknad. Arbetsuppgifterna innefattar även ett övergripande ansvar för ekonomiavdelningarna när det bland annat gäller löner och löpande redovisning.

5.1.3 Liseberg⁶⁷

Koncernen består av 4 företag: Liseberg AB, Lisebergs Restaurant AB, Hotell Liseberg Heden AB och Lisebergs Gäst AB. Omsättningen i Liseberg AB var under år 2003 478 miljoner kronor och i koncernen 750 miljoner kronor. Medelantalet anställda i Liseberg AB var samma år 494 och i koncernen 963. Koncernen anses vara av stort allmänintresse.

Gerth Stenevang är ekonomichef i Liseberg AB och har även ett koncernomfattande ansvar för ekonomi, finansiering samt legala frågor. Arbetsuppgifterna innefattar även föredragande i styrelsen och samordning av information mellan ägare och de olika bolagen i de fall då denna inte går via styrelsen.

5.1.4 Siba⁶⁸

Siba är en av Nordens största hemelektronikkedjor med två huvudsakliga varumärken: Siba och Computer City och säljer kapitalvaror inom Radio & TV, Data & Telefoni samt Kök & Tvätt till både konsument- och företagsmarknaden. Siba består av 51 varuhus i Sverige, Norge och Danmark och koncernen hade som helhet under 2002/2003 en omsättning på 2913 miljoner kronor samt ett medeltal anställda på runt 700. Företaget är familjeägt och onoterat.

Tove Celander och Jenny Olsson är personalutvecklare och deras arbetsuppgifter består av att hantera och driva olika personalfrågor. De utgör ett stöd till organisationens chefer avseende bland annat rekrytering, anställning, utbildning, arbetsmiljö, rehabilitering samt arbetsrättsliga frågor.

5.1.5 Stena Line Scandinavia⁶⁹

Stena Line är ett internationellt transport- och reseserviceföretag och är ett av världens största färjerederier. Stena Line AB börsnoterades 1988, var noterat på A1-listan från 1990, men avnoterades från Stockholms Fondbörs i början av år 2001. Stena Line Scandinavia utgör det

⁶⁶ www.jc.se samt tillägg av respondenten Marie Klasson

⁶⁷ www.liseberg.se samt tillägg av respondenten Gerth Stenevang

⁶⁸ www.siba.se samt tillägg av respondenten Tove Celander

⁶⁹ www.stenaline.se samt tillägg av respondenten Håkan Sigvardsson

företag i Stena Line-sfären som berör sjöfarten för den skandinaviska marknaden. Verksamheten delas här upp mellan verksamheten personal på land och personal till sjöss. Stena Line Scandinavias omsättning var under år 2002 4,7 miljarder kronor och under samma år hade företaget 2251 anställda i medeltal. Idag står koncernen i ett skede att omvandlas från att vara onoterat större bolag till att vara av stort allmänintresse.⁷⁰

Håkan Sigvardsson är lönechef för sjöpersonalen och ansvarar för löneadministrationen för både sjö- och landanställda. Arbetsuppgifterna inbegriper även ansvar för övrig personalrelaterad administration såsom pensioner, personalförmåner och personalkort. Emil Eliassons tjänst är en blandning av löneadministrering för ett par av Stena Line Scandinavias fartyg, där totalt tolv fartyg handläggs, samt sammanställning av alla siffror från fartygen. Löner och övrig administration skall rapporteras till en sammanhållen redovisning där den interna sjukredovisningen är en viktig del. Gunilla Jansson är personalman för all personal ombord på Stena Line Scandinavias fartyg som arbetar inom däcksavdelningarna, bland annat befälhavare, styrmän och matroser. Ansvar som personalman omfattar alla personalfrågor från anställning och framåt.

5.1.6 Volvo HR Partner⁷¹

Volvo Group är en av de världsledande leverantörerna av transportlösningar för kommersiellt bruk och består av många olika typer av verksamhetsgrenar: Volvo Lastvagnar AB, Volvo Bussar AB, Volvo Construction Equipment, AB Volvo Penta, Volvo Aero Corporation, Volvo Financial Services AB. Volvo börsnoterades 1935 och består i Sverige av cirka 20 bolag. Årsomsättning 2002 var för koncernen i sin helhet 177 miljarder kronor och medelantalet anställda i Sverige är 24400 personer. Lönekontoret är på samma sätt som för JC outsourcat.

Personaldirektör på Volvo Group är Kjell Svensson. Han har förutom traditionella personalstabsfunktioner också regionalt för bolagen i Göteborg och delvis för Sverige en HR-konsultorganisation, där Nils-Erik Bohman är personalchef. Han har på Kjell Svenssons uppdrag en roll som samordnare för Volvo arbetsgivarpolitiska beteende i Sverige. Här ingår lönebildningsprocessen som den viktigaste beståndsdel, men även tillämpning av den arbetsrättsliga lagstiftningen.

5.2 Intervjusvar

Intervjuerna genomfördes vid ett tillfälle med respektive företag. Genom att låta respondenterna ta del av det sammanställda materialet har viss uppföljning möjliggjorts. På så sätt har möjlighet givits till korrigerande av eventuella missförstånd och oklarheter. Frågeställningarna som ligger till grund för informationsunderlaget finns sammanställd och återges i bilaga 4.

5.2.1 Kvalitativa egenskaper

I samband med de företagsintervjuer författarna utfört tillfrågades respondenterna om de ansåg att det går att knyta den nya lagstiftningen om sjukfrånvaro i årsredovisningen till de kvalitativa egenskaper författarna valt att fokusera på, det vill säga relevans, tillförlitlighet samt jämförbarhet.

⁷⁰ Enligt telefonsamtal med Redovisningsansvarig Marie Roslund (2004-01-13)

⁷¹ www.volvo.com samt tillägg av respondenten Nils-Erik Bohman

5.2.1.1 Relevans

Intervjupersonerna var i stort sett eniga om att sjukfrånvarotalet blir relevant först när en gemensam standard eller praxis för beräkning finns. Tills dess menar de att siffran inte säger så mycket och därför inte kommer att ha så stor påverkan på användaren vid ett beslutsfattande.

Ekonomichefen på JC ansåg att siffran kan vara ett komplement till all annan information i årsredovisningen, men att sjukfrånvaron i företaget bara är en upplysning av många flera som vägs samman vid ett beslut. Respondenten var av uppfattningen att sjukfrånvarosiffran inte kommer att spela en avgörande roll när exempelvis en leverantör vill ingå ett samarbete med företaget, när en intressent granskar företaget vid ett aktieköp eller när banken utvärderar företaget vid eventuellt upptagande av lån. Ett par av respondenterna var av liknande åsikter och menade att det finns parametrar som är viktigare att ta hänsyn till vid beslutsfattande.

Ekonomichefen på Elanders var av uppfattningen att sjukfrånvarosiffran är relevant på lång sikt, men inte i ett kortare perspektiv då respondenten menar på att årsredovisningen är en dokumentation av tidigare år och att trender utifrån denna kan följas. Ekonomichefen ansåg dock att sjukfrånvarosiffran i årsredovisningen, som ett verktyg och redskap i avseende att göra något åt sjukfrånvaron, inte fyller någon funktion.

Ekonomichefen på Liseberg tror till skillnad från de andra respondenterna att företagets sjukfrånvaro kommer att vara en ganska viktig parameter att väga in när företaget bestämmer sig för att välja samarbetspartner A eller B, framför allt vid ett mera långvarigt förhållande. Vid enstaka köp menar respondenten dock att denna parameter är helt egal, men påpekar dock att det vid val av underleverantör i industrisektorn torde vara intressant att se hur företaget i fråga behandlar sin personal, då det är starkt förknippat med kvalitet.

När det gäller aktualitet ansåg merparten av respondenterna att siffran inte blir aktuell, men påtalar samtidigt att det blir en konsekvens av att förlägga informationen i årsredovisningen. Några av företagen påpekade å ena sidan att sjukfrånvaron kan variera kraftigt under året och att detta inte kan utläsas i årsredovisningen. Å andra sidan var de av åsikten att samma sak gäller för all annan information i forumet, exempelvis försäljning. Vissa respondenter menade att aktualitetsprincipen uppfylldes i och med detta och andra inte.

Ekonomichefen på JC påtalar dock att det är svårt att hitta alternativ för att få informationen mer aktuell, men belyser samtidigt att sjukfrånvarosiffran, om den anses som en relevant uppgift och därför viktig att lämna, blir mer aktuell i en delårsrapport. Lönechefen på Stena Line Scandinavia var av uppfattningen att redovisningen av informationen borde ske i kortare perioder, något som redan praktiseras internt i företaget. Genom månadsvis rapportering skulle det vara lättare att göra något åt sjukfrånvaron. När sjukfrånvaron ökar krävs tidiga insatser och när årsredovisningen kommer ut är det för sent att vidta åtgärder. Ett bättre sätt vore att se sjukfrånvaron rullande under året och under perioder. Då skulle sjukfrånvaron lättare kunna följas och se skillnaderna mellan de olika perioderna. Vidare menade han att informationen ändå känns aktuell för år 2003 eftersom endast det senaste halvåret skall bifogas med årsredovisningen.

Ett par av de tillfrågade respondenterna upplevde att sjukfrånvaron pendlar mindre i stora företag än i mindre. En av personalutvecklarna på Siba var av åsikten att en stor insats i ett mindre företag skulle kunna innebära att sjukfrånvaron förändras drastiskt och menar då att aktualiteten förloras när siffrorna presenteras långt efteråt. I större företag har det enligt

respondenten dock ingen betydelse att redovisa siffrorna en tid senare då sjukfrånvarotalen oftast håller en jämn nivå över tiden.

Ekonomichefen på Liseberg menade att det inte skulle vara några problem att ta fram dagsfärska siffror, men att det i sammanhanget är bättre att lämna ut ett gediget genomarbetat, analyserat och utvärderat material. Respondenten ansåg vidare att företagen inte kan lägga ned alltför stora resurser på att hitta dagsfärska information då nyttan med detta saknas. Vidare klargjordes att det inte finns någon poäng i att lämna ut ett tidigt sammanställt material innan siffrorna har analyserats då dess kvalitet kan gå förlorad vid alltför hastigt utlämnad information.

5.2.1.2 Tillförlitlighet

Flertalet respondenter ansåg att det inte finns några klara riktlinjer för beräkningen av sjukfrånvarosiffran och att det därmed finns utrymme att vinkla siffrorna. Dock påtalades att detta faktum även kan gälla för ekonomiska siffror i allmänhet. Ett par av intervjupersonerna trodde att kreativiteten hos företag möjligen skulle kunna öka om ett branschsnitt över sjukfrånvaron uppdagades. Dessutom framkom att det medför dålig PR för ett företag att utmärka sig negativt och risken finns att siffrorna därför skulle kunna komma att rättas till. De flesta företagen påvisade att deras siffra var tillförlitlig med tanke på att den räknats ut på samma sätt över tid samtidigt som uppgifterna beskrev verkligheten såsom det förväntades.

En av personalutvecklarna på Siba menade att all sjukfrånvaro oftast är en blandning av privatliv och arbete och att det alltid finns många olika felkällor vid mätning av diverse parametrar. Diskussionen påvisade att sjukfrånvaro inte alltid har med arbetsplatsen som sådan att göra eftersom det kan finnas många naturliga orsaker till att den anställda är frånvarande. Respondenten utvecklade resonemanget med ett exempel. Om det under en period föds många barn kan en del av frånvaron, på det aktuella företaget, relateras till graviditeten. Denna frånvaroorsak kommer i ett senare skede försvinna av naturliga skäl när barnet är fött. Ekonomichefen på Liseberg anser till skillnad från personalutvecklaren på Siba att det inte går att bortförklara verkliga problem i företaget genom att hävda att sjukfrånvaron orsakas av andra faktorer än fysiska fel i arbetsmiljön eller psykisk ohälsa.

Löneadministratören på Elanders påtalade problematiken gällande anställda som är långtidssjukskrivna, men som nu utför bättre lämpade arbetsuppgifter på ett annat företag, där arbetsskadan inte utgör något problem. Respondenten anser att den anställdes långtidssjukfrånvaro skall finnas med i sjukstatistiken på det första företaget, men påtalar att vissa företag plockar bort dessa ur systemet vilket minskar tillförlitligheten. Respondenten ansåg att man inte kan radera en anställd ur statistiken förrän denne lämnat företaget och det är garanterat att personen inte kommer tillbaka till sitt arbete.

Ekonomichefen på JC var av liknande åsikt och menade att det finns en tendens inom JC, men troligtvis även i andra företag, att anställda tar ut semester istället för sjukdagar eftersom semesterdagar ej kan sparas under en längre tid. Som ett resultat uppvisar företaget därför färre sjuktimmar än vad som skulle vara gällande om inte semesterdagar utnyttjades vid sjukdom. Respondenten menade dock att med tanke på att all information skall granskas, verifieras och godkännas av revisor och styrelse kan det förutsättas att informationen är tillförlitlig. Ekonomichefen tillägger att informationen trots allt speglar det den skall spegla, det vill säga det gångna året.

Ordinarie arbetstid

Vad som framgick av undersökningen var att ordinarie arbetstid oftast baseras på fackliga avtal, men även den lagstadgade ordinarie arbetstiden fanns uppräknad som exempel i ett av företagen. Speciellt tydligt blev olikheterna vid intervjuerna med respektive respondent på Liseberg och Volvo HR Partner. Här framkom att det fanns många olika anställningsformer, där den ordinarie arbetstiden varierar med utgångspunkt från de kollektiva avtal eller andra avtal som finns. Exempelvis är det enligt ekonomichefen sju olika kollektivavtal som krävs för att representera de anställningsformer som finns på Liseberg.

För Stena Line Scandinavia är den avtalade fackliga ordinarie arbetstiden för sjoanställda baserad på 159 timmar per månad, det vill säga ett snitt på 5,3 timmar i 30 dagar. På JC är den ordinarie arbetstiden baserad på lagstadgade 2080 timmar per år. På Siba innebär avtalen 40 timmar per vecka för tjänstemän och 38,15 timmar per vecka för Handelsanställda.

Tjänstledighet

Vid frågan om anställdas ordinarie arbetstid ingick i den totala ordinarie arbetstid även om någon var tjänstledig, beräknade alla utom ett företag fram den totala ordinarie arbetstiden genom att ta bort de tjänstledigas ordinarie arbetstid och addera eventuell vikaries ordinarie arbetstid. Löneadministratören på Elanders Tryckeri delgav att företaget vid beräkning av ordinarie arbetstid inkluderar de tjänstledigas arbetstid i den totala ordinarie arbetstiden, även om dessa inte uppvisar någon sjukfrånvaro. Löneadministratören påtalar visserligen att det är en enkel lösning på problemet att redovisa tjänstledigheten såsom företaget gör, men menar på att lönesystemet skulle kunna modifieras om än till en extra kostnad.

Sjukfrånvaro som utgör del av dag

Enligt respondenter på Siba, JC, Elanders Tryckeri och Volvo HR Partner redovisas en timmes sjukfrånvaro även som en timmes sjukfrånvaro i statistiken, även om det till Försäkringskassan redovisas som en hel karensdag. För Elanders Tryckeri är, enligt löneadministratören, arbetsdagen uppdelad i sexminutersintervaller. Därmed kan redovisningen av en karensdag utgå från sexminutersperioden som ett minimum för att uppnå karensdag.

För anställda på Liseberg skiljer företaget på tillsvidareanställda och timanställda enligt ekonomichefen. Respondenten menar att då det för timanställda endast är enheten timmar som mäts, kommer också sjukfrånvaron att redovisas för hela timmar. Samtidigt framkommer att sjukfrånvaron för tillsvidareanställda redovisas annorlunda. Enligt ekonomichefen redovisas den anställde som närvarande om personen i fråga har varit på arbetet minst halva arbetstiden. Härav kan konstateras att om inte kriteriet uppfylls redovisas den anställde som sjukfrånvarande.

Enligt lönechefen på Stena Line Scandinavia registreras sjoanställdas sjukfrånvaro med ett minimum av en halv dag. Det skall också tilläggas att sjoanställda, till skillnad från landpersonal, inte har karensdagar, utan ges full ersättning av företaget upp till 150 dagar. Detta utvecklas något under rubriken 5.2.2.3 *Kostnad med intern redovisning*.

Användning av konsulter, inhyrd personal och timanställda

Enligt personalchefen på Volvo HR Partner finns stora variationer mellan bolagen, exempelvis framgår att Volvo IT har en större konsultandel, runt 20 procent, medan andra bolag i koncernen har mindre andel konsulter.

När det gäller Elanders Tryckeri nämner ekonomichefen att endast ett fåtal konsulter samt endast ett fåtal procent, relaterat till de ordinarie anställda, kan ses som timanställda. Löneadministratören på samma företag påpekar att endast timanställda som arbetar under längre perioder ingår i sjukfrånvarostatistiken.

Enligt ekonomichefen på JC är den timanställda personalen en relativt stor del av de anställda och ger en ungefärlig siffra på cirka 2-3 personer som timanställda i en butik med 5 försäljare. Respondenten menar dock att största delen av de timanställda har schemalagd arbetstid vilket innebär att deras sjukfrånvaro inkluderas i statistiken.

5.2.1.3 Jämförbarhet

De företag som tidigare redovisat sjukfrånvaron internt var av åsikten att jämförbarheten inom företagen är mycket hög om samma beräkningssätt konsekvent används över tiden. Ekonomichefen på Elanders Tryckeri menade att företaget på detta sätt kan jämföra sjukfrånvaron i olika bolag inom koncernen, men att det mellan företag aldrig går att få den korrekta jämförbarheten eftersom bolaget inte vet hur andra företag beräknar sjukfrånvaron. De flesta respondenterna påpekade samma sak, att jämförbarheten är låg mellan olika företag i samma bransch, tills det att ett gemensamt beräkningssätt finns. Lönechefen på Stena Line Scandinavia var dock av uppfattningen att det inte ens inom sfären går att jämföra sjukfrånvaron mellan de olika avdelningarna, dels då landpersonal och sjöanställda går under olika avtal och dels då företaget består av olika verksamheter.

Samtliga tillfrågade företag ansåg att det inte går att jämföra olika branscher sinsemellan, oavsett beräkningsgrund, då både företagen och de karaktäristiska arbetsuppgifterna är av helt skiftande natur. Ekonomichefen på Liseberg menade att det är viktigt att anvisningarna och instruktionerna för hur företaget skall mäta sjukfrånvaron går att tillämpa i alla branscher. Olika företag jobbar på olika sätt med exempelvis anställda, tid, schemaläggning, skiftarbete eller säsongarbete. Han ställde sig tveksam till om det verkligen går att jämföra arbetstagare som säsongarbetar tre månader mot exempelvis industriföretagens treskift. Vidare menar respondenten, tillsammans med andra intervju personer, att jämförelser inom branschen dock både kan vara relevant och mer intressant att titta på. Ekonomichefen påpekar emellertid att speciella värderingar måste läggas in runt varje företag då dessa befinner sig i olika tillstånd och branscher och att olikheterna i arbetssätt och den näring som bedrivs måste rensas bort innan mätning och jämförelse eventuellt kan ske.

5.2.2 Nyttan och kostnad

I fem av de sex tillfrågade företagen har intern sjukfrånvarostatistik redovisats på en regelbunden basis, det vill säga mellan var fjärde och var sjätte vecka. Informationen hanteras olika för de olika företagen och redovisas för olika kategorier såsom avdelning, befattning, vikarier, fastanställd personal, korttids- och långtidssjukfrånvaro samt rapporteras till olika funktioner i företagen exempelvis till redovisningsgruppen, arbetsmiljöorganisation eller till personalfunktion. För JC, som enligt ekonomichefen kan anses som ”det storskaliga småföretaget”, sköts kontroll och uppföljning av sjukfrånvaron mer manuellt per individ.

Även om lönesystemet fångar upp antalet timmar som de anställda är sjukskrivna, menar hon att huvudkontoret är så pass ”litet” att kontroll på sjukfrånvaron ändå kan vidhållas mellan de anställda. Hon tillägger dock att vid problem i ett större företag, där det kan vara svårt att övervaka vem som är vem, kan det finnas incitament till att använda sig av intern uppföljning.

5.2.2.1 Nyttan med intern redovisning

Ett drag som kunde urskiljas var att den interna nyttan är påtagligt större än den externa vid redovisning av företagets sjukfrånvaro. Att det finns fördelar med att redovisa sjukfrånvaron internt är samtliga⁷² respondenter eniga om. Genom att följa sjukfrånvaron via en intern redovisning menar exempelvis personalmannen på Stena Line Scandinavia att de får ett mätinstrument på de insatser företaget åstadkommit. Om sjukfrånvaron inte redovisats internt i företaget hade det enligt respondenten inte framkommit hur sjukfrånvaron förändrats över tid.

Den viktigaste fördelen med att redovisa sjukfrånvaron internt är, enligt ekonomichefen på Elanders Tryckeri, att följa hur sjukfrånvaron utvecklas över tid och därmed företagets sjukfrånvarotrender. Förutom att det genererar ett lidande för individen, menar han att det också innebär problem och kostnader för företaget. Genom att följa sjukfrånvaron över tid och genom att försöka relatera den till framför allt den sjukfrånvaro som beror på jobbet, med tanke på olycksfall, fysiska skador och psykologiska problem, kan åtgärder vidtas som både minimerar kostnaden för företaget och det personliga lidandet. Dessutom påtalade ekonomichefen på Elanders att skillnaden från företagets tidigare interna redovisning var uppdelningen i olika åldersklasser samt kön. Han påvisade att just detta är ganska ointressant att ta reda på. Nyttan uppkommer istället först vid uppföljning av sjukfrånvaron vilket tidigare alltid gjorts internt i företaget.

Den ekonomiska vikten av att övervaka sjukfrånvaron påtalas även av ekonomichefen på Liseberg. Han menar på att företaget är tjänsteorienterat och då gästen sätts i fokus blir mötet mellan kund och anställd av stor betydelse för företaget. Då spridning av desinformation och badwill om företaget lätt kan produceras av anställda som inte trivs på sin arbetsplats menar han också att det är viktigt för företag att hinna se och åtgärda eventuell problematik innan de anställda blir sjuka. Ekonomichefen hävdar därför att sjukfrånvaron är ett sätt att mäta ”behaglighetsnivån” i företaget och att dessa två faktorer hänger ihop även om det sker en viss förskjutning och att de anställda inte registrerar sjukfrånvaron innan sjukfrånvaron har inträffat. Vidare ansåg respondenten att det finns ett incitament till att hålla reda på sjuktalet eftersom det är en indikation på att något är fel, speciellt inom tjänstebranschen.

En av personalutvecklarna på Siba påpekar att företaget, genom den interna redovisningen kan fokusera och stödja regioner som har hög sjukfrånvaro, sätta in åtgärder där det behövs och stötta butikschefen i de rehabiliteringsfall som finns. Vidare såg respondenten nyttan genom att det blir enklare utifrån HR-rollen att påvisa att företaget behöver investera i arbetsmiljö och friskvård vilket i sin tur genererar sänkta frånvarokostnader. Respondenten menar på att det är ett bra sätt att visa med siffror att frågorna bör satsas på. Men samtidigt påpekas att nyttan i första hand uppkommer internt.

⁷² Då JC ej tidigare haft någon formell redovisning internt av sjukfrånvaron kan de av naturliga skäl inte ingå som respondent under aktuell rubrik.

Ekonomichefen på JC ansåg att nyttan av intern redovisning av sjukfrånvaro möjligtvis skulle kunna uppkomma vid en jämförelse mellan olika butiker och att sjukfrånvaron som en följd av redovisningen kommer fram i ljuset.

5.2.2.2 Nyttan med extern redovisning

I huvudsak tas två fördelar upp av respondenterna⁷³. En fördel som noterats av bland annat en av personalutvecklarna på Siba är att sjukfrånvaro externt skulle kunna vara till fördel för företaget genom att de på så sätt kan mäta och jämföra sig med andra företag. Detta då det annars kan vara svårt att se hur företaget ligger till branschmässigt eller över lag vad det gäller sjukfrånvaron. Uppfattningen delas även av ekonomichefen på Elanders Tryckeri, personalchefen på Volvo HR Partner och lönechefen på Stena Line Scandinavia.

En annan noterad fördel som tas upp gällande extern redovisning av sjukfrånvaron är den eventuella marknadsföring som låga sjukfrånvarotal kan innebära. Förutom personalutvecklarna på Siba, konstaterar även ekonomichefen på Liseberg och löneadministratören på Stena Line Scandinavia att det kan vara positivt för företag att externt få redovisa sina sjukfrånvarotal.

Vidare påtalar en av personalutvecklarna på Siba att den externa nyttan uppkommer då företaget med hjälp av låga sjukfrånvarotal kan attrahera arbetsökanden samt uppmärksamma de kostnader som finns i samband med sjukfrånvaro.

Lönechefen på Stena Line Scandinavia menade att den nya lagen producerar nytta i form av samhällsnytta och att redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningen kan ses som ett sätt att lyfta fram frågan makroekonomiskt. Samtidigt ställde sig samme respondent frågande till om detta var det bästa sättet att redovisa sjukfrånvaron då myndigheterna tvingar företag att uppvisa sina sjukfrånvarotal för att frågan skall få uppmärksamhet.

Personalchefen på Volvo HR Partner menade att medvetenheten och betydelsen av hälsa hos medarbetarna, samt ansträngningarna för att skapa bästa möjliga arbetsförutsättningar har funnits inom företaget hela tiden. Någon nytta tillförs inte i form av förbättrat beslutsunderlag i samband med den nya lagen, eftersom den interna redovisningen redan har tillämpats inom företaget under en längre tid.

Då företaget uppvisar låg sjukfrånvaro ansåg inte ekonomichefen på JC att någon nytta tillförs i och med den nya lagen. Hon konstaterade i sammanhanget att nyttan av redovisning troligtvis är större i andra branscher, detta då den sjukes arbetsuppgifter blir utförda trots frånvaron. Därmed resulterar inte frånvaron i eftersatta arbetsuppgifter som måste uträttas vid återkomst till arbetet. På JC kommenterar ekonomichefen dock att den anställde efter en tids sjukdom måste utföra eftersatta arbetsuppgifter och att det på så sätt kan ha en viss påverkan på företagets sjukfrånvarotal.

5.2.2.3 Kostnad med intern redovisning

Ekonomichefen på Liseberg menar på att det kan finnas en risk med att redovisa sjukfrånvaron internt. Risk kan finnas att anställda i företaget skulle vilja rättfärdiga ett sjukfrånvarotal genom att börja leta fel och på så sätt bekräfta den siffra företaget fått fram. Därför menar han att siffrorna måste hanteras med varsamhet och att företaget är noga när de informerar om sjukfrånvaron och då också ge bakgrunden till den.

⁷³ Se not 66

Personalmannen på Stena Line Scandinavia uttrycker att det finns vissa nackdelar med den interna redovisningen, då långtidssjukskrivna som är borta mer än fem månader inte finns med i statistiken. I den interna redovisningen förklaras inte heller olika skäl till sjukfrånvaro. För att utveckla ovanstående klargörs att rederinäringen på grund av fackliga avtal beräknar sjöanställdas sjukfrånvaro på ett annat sätt än landpersonal. För redare ges så kallat redarskydd, vilket innebär att anställda i de flesta fall får sjuklön upp till 150 dagar det vill säga att arbetsgivaren ger 100 % i ersättning under fem månader. Dessutom utfaller ingen karensdag för den sjöanställda. När de 150 dagarna har passerat tar Försäkringskassan vid och den anställda finns därefter ej kvar i företagets sjukfrånvarostatistik.

5.2.2.4 Kostnad med extern redovisning

Intervjupersonerna var eniga om att den nya lagparagrafen inte kommer att medföra några större kvantitativa kostnader för företagen. Flera av respondenterna klargjorde att deras företag använde sig av lönesystem som utan problem kan ta fram sjukfrånvarosiffran och att inga uppgraderingar är nödvändiga. Löneadministratören på Elanders påvisade dock att redovisningen av sjukfrånvaro idag behandlas mer manuellt i företaget än vad som skulle vara önskvärt. Förhoppningen är att systemen skall kunna användas lite mer än vad som görs idag men att uppgradering av systemen kommer att innebära en extra kostnad i så fall.

Ett par av respondenterna antydde att företagen inte tidigare tittat på könsperspektiv och ålderskategorier men att detta inte kommer att innebära några merkostnader tack vare bra stödjande dataprogram. Uppdelningen av långtidssjukskrivningar på 60 dagar istället för 90 medförde dock en engångskostnad för Elanders Tryckeri.

De flesta respondenterna menade att redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningen kan komma att ta en anställds arbetstid i anspråk alltifrån 15 minuter till ett par timmar vid varje bokslut. Respondenterna påpekar dock att det kommer ta lite längre tid att beräkna sjukfrånvaron vid det första tillfället sjukfrånvaron räknas fram. Inget av företagen kommer att extraanställa personal för att utföra uppgiften. Löneadministratören på Stena Line Scandinavia påpekade att mycket stora företag möjligtvis skulle kunna få högre kostnader då eventuellt en konsult måste hyras in för utbildning av personal eller korrigering av datasystem.

Enligt personalchefen på Volvo HR Partner kan det finnas analysproblem med att redovisa fakta såsom sjukfrånvarobilden i ett företag. Om sjukfrånvaron redovisas externt krävs enligt honom att den person som tar del av informationen är förtrogen med hur företagets verksamhet ser ut, det vill säga om det är tunga industrisystem eller annan typ av organisation. Enligt personalchefen kan därför en nackdel vara att förenklade slutsatser dras av den information som ligger bakom. Respondenten anser att det krävs en ganska stor ödmjukhet av dem som tolkar siffermaterial, oaktat i vilken form den presenteras i, samt att det är viktigt att inte skilda parametrar jämförs. Samtidigt påtalades att ju fler parametrar av olika kaliber som inbegrips i bedömningen av ett företag, desto mer ökar svårighetsgraden och komplexiteten.

Personalchefen på Volvo HR Partner tillägger dessutom att en effekt som kan komma av en ny lagstiftning gällande sjukfrånvaro skulle kunna vara den risk som finns, både bland företag och intressenter, att arbetsgivaren tvingas vidta åtgärder och mer granska enskilda människor ur en potentiell sjukfrånvarorisk, än man gör idag. Respondenten anser att detta skulle vara en förödande utveckling och påtalar vidare att om företaget drabbas av ytterligare ekonomisk

belastning som berör anställdas ohälsa, och då ohälsan inte är omedelbart arbetsrelaterad, kan resultatet bli att arbetsgivaren vid ett anställningstillfälle måste värdera den anställda på ett sätt som inte skett tidigare.

Löneadministratören på Stena Line Scandinavia konstaterar att det, på samma sätt som det finns goodwill med ”bra” sjukfrånvarostatistik, även finns en badwill med ”dålig” sjukfrånvarostatistik. Personalutvecklarna på Siba är av samma uppfattning, men vill ändå påpeka att det kan vara bra för att sätta press på arbetsgivaren så att sjukfrånvaron hålls nere genom att resurser sätts in där det behövs.

En annan nackdel som har tagits upp av några av respondenterna är i de fall då företagen mäter sjukfrånvaron på olika sätt. Då intervjusvaren behandlas under rubrik 5.2.1.3 *Jämförbarhet* noteras endast komplikationen här.

5.2.3 Intressenter

De intressenter av sjukfrånvaroinformationen, som i första hand behandlas av respondenterna är aktieägare, staten, konkurrenter, anställda och leverantörer.

Personalchefen på Volvo HR Partner är den ende av de börsnoterade företagen som påtalar aktieägarnas och finansmarknadens möjliga intresse av sjukfrånvaroinformationen. Samtidigt menar han att det är för tidigt att utvisa hur den kommer att användas.

När det gäller anställda och potentiellt anställda menar ekonomichefen på Elanders Tryckeri att sjukfrånvaron kan påverka ett beslut om ett företag jämfört med ett annat redovisar en hög sjukfrånvaro. Att informationen kan vara av intresse påtalades även av bland annat lönechefen på Stena Line Scandinavia samt av personalansvariga på Siba.

Ekonomichefen på Liseberg kommenterar att sjukfrånvaron är en parameter som han skulle värdera och tillmäta en stor procent vid ett eventuellt samarbete. Respondenten påpekar att vid ett nära samarbete, exempelvis vid val av underleverantör till industrin, är siffran viktig att granska då den är starkt förknippad med kvalitet. Dock påvisar intervjupersonen att intressenten bortfaller ur sammanhanget vid ett kortsiktigt samarbete och kan endast göras gällande på lång sikt.

Ekonomichefen på JC ställer sig kritisk till vem som skulle kunna vara intresserad av sjukfrånvaroinformationen och menar på att en långivare inte skulle ge uppmärksamhet åt sjukfrånvaron. Däremot menar respondenten att problem kan uppstå om exempelvis soliditeten inte uppfyller långgivarens krav.

Till skillnad från övriga respondenter påtalar lönechefen på Stena Line Scandinavia att olika slags sjukfrånvaro kan vara intressant för olika intressenter. Exempelvis påtalar han att ägaren/ägarna främst har ett intresse av korttidssjukfrånvaro då den initierar en viss kostnad för företaget och därigenom påverkar resultatet, medan staten, då via Försäkringskassan, främst är intresserad av långtidssjukfrånvaron då kostnaden utbetalas av dem. Dessutom framhåller lönechefen att konkurrenter mellan varandra kan få användning av informationen genom att studera hur bolag som avsevärt minskat sin sjukfrånvaro gått tillväga. Detta förutsätter dock att bolaget som minskat sin sjukfrånvaro är villig att dela med sig av sin information.

5.2.4 Rättvisande bild

Alla respondenter hävdar att deras redovisning av sjukfrånvaron ger en rättvisande bild. Dock framgår av intervjupersonerna att den rättvisande bilden i hög grad är korrelerad med att den interna beräkningen av sjukfrånvaron utförs på samma sätt över tiden. När det avser sjukfrånvaron relaterat till andra företag och även branscher, menar dock respondenterna att det kan vara svårt att upprätthålla en rättvisande bild, då skilda företags sjukfrånvaro påverkas av olika inre omständigheter.

5.2.5 Övrigt

5.2.5.1 Årsredovisningen som forum för informationen

Bland de respondenter som intervjuats skönjs tre åsikter: De som tycker att det är bra att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen, de som inte tycker informationen hör hemma i årsredovisningen och de som inte har någon direkt åsikt.

Personalutvecklarna på Siba menar att årsredovisningen utgör en total beskrivning av företaget och att den med bakgrund av detta utgör ett bra forum för informationen.

Både personalchefen på Volvo HR Partner och ekonomichefen på Liseberg tar ingen ställning när det gäller att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen. Ståndpunkten kan sammanfattas med att om lagstiftaren har beslutat att informationen skall inkluderas i årsredovisningen kommer kriteriet att uppfyllas. Eftersom lagstiftningen kräver att sjukfrånvaro i kommunal sektor redovisas offentligt påpekar dock ekonomichefen på Liseberg att då företaget är kommunalägt, saknas incitamentet för att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen.

På Elanders Tryckeri ställer sig ekonomichefen kritisk till att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen då fördelen med utlämnade uppgifter ligger i att kunna jämföra sitt företags sjukfrånvaro med bolag inom samma bransch. Respondenten påpekar därför att den relevanta siffran inte återfinns i andra företags årsredovisningar och menar att det vore mer intressant och även enklare att erhålla en färdig branschsammanställning från exempelvis Statistiska centralbyrån. Genom att redovisa informationen i årsredovisningen, tycker ekonomichefen att fördelen med sjukfrånvaroredovisningen försvinner.

Ekonomichefen på JC anser det inte vara betungande med den nya lagstiftningen, men ställer sig, på samma sätt som ekonomichefen på Elanders Tryckeri, undrande till varför sjukfrånvaron skall redovisas i årsredovisningen. Hon menar att det visserligen kan vara en mjuk aspekt på hur företaget mår, men precis som redovisning av fördelning mellan kvinnor och män, VD:ns lön, dennes sociala avgifter och avgångsvederlag anser hon att sjukfrånvaroredovisning inte uppfyller något direkt syfte för årsredovisningens intressenter.

5.2.5.2 Alternativa forum för informationen

De forum, förutom årsredovisningen, som behandlas av respondenterna är framförallt Försäkringskassan och Statistiska centralbyrån. Ekonomichefen på Elanders Tryckeri menar att det borde vara betydligt enklare och mer logiskt att samla informationen någon annanstans än i årsredovisningen. Detta är något som också poängteras av ekonomichefen på JC som påtalar att det borde vara lättare att få en sammanställning av materialet via Statistiska centralbyrån än att titta på separata årsredovisningar.

6 ANALYS

Analysen förmedlar det resultat som framkommer genom att jämföra teori med empiri. Kapitlet presenteras i tre delar och syftar till att finna mönster och förklaringar gällande de frågeställningar som presenterats i kapitel ett.

6.1 Syftet med årsredovisningen kopplat till de kvalitativa egenskaperna

Syftet med årsredovisningen är att intressenternas önskemål om information som besluts- och kontrollunderlag skall vara uppfyllda. Då intressenterna är olika för noterade och onoterade företag efterfrågas också olika sorters information. Det är därför svårt att sätta en övergripande standard så att alla intressenter blir tillgodosedda. Härav finns tre grundläggande krav som skall uppfyllas för att intressenternas besluts- och kontrollunderlag skall anses tillfredsställt. De kvalitativa egenskaperna är relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet. Huruvida syftet med årsredovisningen uppfylls besvaras utifrån dessa tre perspektiv.

6.1.1 Relevans

Då årsredovisningen redovisar många olika uppgifter om ett företag torde det vara klart att sjukfrånvaron endast är en av flera upplysningar, som vägs in vid exempelvis ett köp- eller säljbeslut. Genom att det idag ej finns en referensram dit siffran kan relateras eller gemensam standard för beräkning kan informationen anses svår att använda för beslut. Visserligen ifrågasattes relevansen i empirin, men samtidigt som den ifrågasattes, exempelvis vid ett företagslån, kom det även fram att sjukfrånvarosiffran kan vara relevant för att bland annat långsiktigt följa trender i företaget eller för att utvärdera en potentiell leverantör för ett långsiktigt samarbete. Det påpekades dock under intervjuerna att relevansens betydelse, för ovanstående användningsområden, bortfaller på kort sikt.

Att information om sjukfrånvaro är relevant har, speciellt för företag i tjänstesektorn, framhållits i propositionen (2002/03:6). Detta framkom även under intervjun med ekonomichefen på Liseberg. Då företaget tillhör den tjänsteorienterade sektorn innebär det att personalkostnaden är en stor kostnadspost i resultaträkningen och därmed av särskild stor relevans för beslut för företaget samt dess intressenter. Remissinstanserna påtalar att det av Årsredovisningslagen redan framgår att företag skall redovisa årsredovisningen så att balansräkningen, resultaträkningen och noterna tillsammans skall ge en rättvisande bild av företagets ställning och resultat. Av detta torde framgå att sjukfrånvaron skall upptas som en tilläggsnot om sjukfrånvaron ger avkall på rättvisande bild av företagets resultat, något som när det gäller personalkostnaden, självklart är särskilt viktigt för tjänsteorienterade företag.

I propositionen hanteras inte de fall då bolaget är kommunalägt. Genom att bolaget är kommunalägt innebär det att företaget indirekt, på grund av lagstiftning där kommunen skall redovisa upplysningar av väsentliga personalförhållanden i förvaltningsberättelsen, redan är tvingad att redovisa sjukfrånvaron. Författarna undrar här varför kommunalägda bolag skall tvingas redovisa sin sjukfrånvaro i årsredovisningen då de redan lämnar uppgifterna till ”sin ägare”. Borde det inte vara mer lämpligt att de aktuella bolagen fortsättningsvis redovisar sjukfrånvaroinformationen såsom tidigare och inte blir ålagda ytterligare informationsplikt. Det skall dock påpekas att lagens tillämpning underlättas om alla bolag, som behandlas av

Bokföringslagen, inkluderas i tillämpningen av lagen. Dessutom finns risk för att många arbetstagare kommer att undantas från att ingå i det statistiska materialet.

När det gäller onoterade mindre företag, men även i viss mån för kommunalägda bolag, kan det dessutom finnas anledning att ifrågasätta vilka som är användarna av sjukfrånvarostatistiken. Tanken är att intressenterna skall kunna använda sig av sjukfrånvaro-informationen som ett prognos- och/eller ett återföringsunderlag. För mindre bolag, till skillnad från noterade företag och bolag med stort allmänintresse, är användarna av årsredovisningen färre. Författarna ställer sig därför tveksamma till om upplysningarna om sjukfrånvaro går att knyta an till prognos- och återföringsrelevans, då berörda intressenter för sjukfrånvaro-informationen inte inkluderas som huvudanvändare av årsredovisningen. Detta torde också gälla för kommunalägda bolag, då exempelvis ägaren utesluts då denne kan jämföras med allmänheten. Intressenternas användning av sjukfrånvaro-informationen diskuteras mer ingående under rubrik *6.3 Intressenter*.

Då regeringen utifrån HpH-utredningen påtalar att det endast är ett fåtal arbetsplatser som ger upphov till en stor del av sjukfrånvaron, borde det i sammanhanget anses som en viktig faktor att ta hänsyn till. Av lagstiftningen framgår dock att detta inte beaktats. Då vissa företag består av olika verksamhetsfunktioner, i vilka sjukfrånvaron starkt kan variera, påtalas av remissinstanserna att uppgifterna på företagsnivå inte ger tillräcklig information för att göra en korrekt bedömning av förhållandena på arbetsplatsnivån. Detta anser även författarna som märkligt då det i olika företag kan finnas många olika arbetsplatser med olika skild verksamhet. Att göra en bedömning utifrån företagets sammanställda sjukfrånvaro borde här ge en snedvriden verklighetsbild. Detta då bolagets sjukfrånvaro torde variera mellan olika enheter.

Minimikravet aktualitet kan inte uppfyllas då informationen som redovisas i årsredovisningen är av historisk karaktär och därigenom ger en felaktig bild hur företagets sjukfrånvaro ser ut i dagsläget. Informationen gällande sjukfrånvaro skulle visserligen kunna redovisas i exempelvis delårsrapporter och därigenom ge en mer dagsaktuell bild av företagets sjukfrånvaro. Samtidigt framkommer det av ett av intervjuvaren att en avvägning mellan aktualitet och kvalité måste göras och att en alltför snabb sammanställning av informationen kan leda till att kvalitén går förlorad. I stället för att lämna ut ett ogenomtänkt och oarbetat underlag poängteras att, ett gediget genomtänkt och utvärderat material som lämnas senare i tiden, ger ett bättre underlag för beslut. En uppfattning som författarna bistår.

Vad som också framkommer av intervjuvaren är att aktualitet kan anses mer tillgodogjord i större företag än i mindre. För större företag fluktuerar inte sjukfrånvarotalen på samma sätt som för små företag och dessutom visar sig vidtagna åtgärder för att stävja sjukfrånvaron fortare i statistiken för mindre företag. Detta innebär att sjukfrånvarosiffran snabbare blir mindre aktuell för små företag, något som talar för att sjukfrånvarosiffrornas aktualitet kan påverkas beroende på företagsstorlek.

6.1.2 Tillförlitlighet

Av undersökningarna framkommer att tillförlitligheten kan granskas på två olika sätt. Dels kan tillförlitligheten undersökas genom att granska om validiteten uppfylls det vill säga att det är rätt sak som mäts, dels genom att undersöka hur olika företag behandlar beräkningsproblematiken.

6.1.2.1 Validitet

Det finns många orsaker till varför en anställd är sjuk. Detta lyftes fram i empirin som en aspekt till att tillförlitligheten kan ifrågasättas. Sjukfrånvaron kan inte alltid relateras till arbetet, utan även ha sin grund i privata angelägenheter eller yttre omständigheter. Konsekvensen blir att arbetsgivaren kan tolkas som ansvarig för all sjukfrånvaro, men samtidigt har densamma små möjligheter att påverka sjukfrånvaroorsaker som ligger utanför arbetsplatsen. Samtidigt menade en av de intervjuade att det är en undanflykt att säga att förhållandena beror på yttre omständigheter istället för att ta tag i de verkliga problemen. Författarna delar här den sistnämndes åsikt i den meningen att det kan bli en orsak till undanflykt från de verkliga problemen i ett företag. Dock finns det anledning att även titta på den verkliga grunden till sjukfrånvaro och inte helt belasta arbetsgivaren gällande sjukfrånvaro som inte härrör från arbetet.

Dessutom framkom det att, på grund av att det inte finns några klara riktlinjer för beräkningen av sjukfrånvaron, finns utrymme för att vinkla resultatet, utan att för den delen ge en felaktig bild av verkligheten. Ett sätt som belyste problematiken är att anställda kan ta ut en semesterdag istället för att sjukanmäla sig. Om det under stora delar av året är svårt att utnyttja sina semesterdagar, och dessa heller inte får sparas, kan ett resultat bli att dessa används vid sjukdom. Att vinkla sjukfrånvarosiffran rättfärdigas i intervjuerna genom att ett bedömningsförfarande även kan göras gällande för ekonomisk informationen i allmänhet.

6.1.2.2 Beräkningsproblematik

Lagen ger inte heller några klara riktlinjer för hur sjukfrånvarotalet skall beräknas. Det kan därmed finnas incitament för tolkningssvårigheter av lagen, vilket medför risk för att siffrorna uträknas felaktigt. Under intervjuerna konstaterades att företagen har olika beräkningsgrunder för sjukfrånvarotalet. Om tillförlitligheten skall anses uppnådd bör exempelvis tjänstledighet och sjukfrånvaro del av dag behandlas lika i alla företag, då det annars torde vara svårt att veta vilka aspekter och beräkningsgrunder som företaget tagit hänsyn till. En annan aspekt som framkom av intervjusvaren är att det finns olika tillvägagångssätt att behandla långtidssjukfrånvaro. Det framkom att Stena Line Scandinavia, på grund av fackliga avtal, i de flesta fall inte redovisar sjukfrånvaro som överstiger 150 dagar. Samtidigt redovisar Elanders Tryckeri sjukfrånvaron för långtidssjukskrivna även om de har övergått i tjänst i ett annat företag med bättre lämpade arbetsuppgifter. Av ovanstående torde framkomma att behandling av långtidssjukfrånvaron är av väsentligt vikt för hur sjukfrånvarobilden ser ut i företaget.

Under samtliga intervjuer menade respondenterna att de sjukfrånvarosiffror som sammanställts i de enskilda företagen var tillförlitliga och återgav därmed informationen såsom det förväntades, så länge siffran inte jämfördes med andra företags sjukfrånvaro.

6.1.3 Jämförbarhet

Intervjuerna visade på att jämförbarhet inom vissa företag är mycket hög om samma beräkningsätt brukats över tid. Dock angavs skäl till att det ibland inte finns samma möjlighet till jämförelse i företaget då vissa företag består av olika verksamhetsgrenar och funktioner. Exempelvis torde det vara svårt att jämföra sjukfrånvaron i ett företag mellan en administrativ avdelning och en tillverkningsavdelning.

Lagstiftningen gällande sjukfrånvaro syftar till att möjliggöra jämförelse *mellan* företag oavsett om dessa tillhör offentlig eller privat sektor. Detta kan ifrågasättas då det mellan olika branscher finns olika anställningsförhållanden såsom säsongarbete och skiftarbete vilket påverkar jämförbarheten mellan olika företag. Dessutom påverkar olika beräkningsgrunder samt användning av exempelvis bemanningsföretag möjligheten till jämförelse mellan företag. Som ett resultat förloras även jämförelsemöjligheten mellan likartade företag, då sjukfrånvaron istället redovisas i exempelvis bemanningsföretaget eller konsultbyrån. Exempel redovisas under rubrik 5.2.1.2 *Tillförlitlighet*.

Det framkom också av intervjuaren att det mellan företag *i samma bransch* först går att jämföra sjukfrånvaron när en gemensam beräkningsgrund finns. Av intervjuerna framkom att det inte går att jämföra sjukfrånvaron mellan företag i samma bransch, oavsett beräkningsgrund, då företag består av olika enheter av olika storlek och då företagen befinner sig i olika tillstånd.

Det kan tyckas omöjligt att kunna uppnå jämförbarhet mellan företag, med dessa hänsynstaganden. Dock menar en respondent att det eventuellt går att jämföra, förutsatt att det läggs in speciella värderingar runt varje företag, då de befinner sig i olika mognadsfaser och branscher. Den intervjuade menade att det är viktigt att lagen rensar för olikheter i arbetssätt och bransch som bedrivs för att möjligtvis kunna mäta och jämföra sjukfrånvarosiffrorna. Författarna ifrågasätter detta ställningstagande och är av uppfattningen att det inte går att rensa för olikheter i arbetssätt mellan olika branscher, även om det finns en tilltro att det går att jämföra sjukfrånvarostatistiken mellan företag i samma bransch. Samtidigt som anställningsförhållandena borde vara lika mellan företag i samma bransch, skall dock påtalas att det finns många aspekter som kan påverka sjukfrånvarostatistikens utfall i ett företag jämfört med ett annat, trots att de arbetar i samma bransch.

Det finns enligt undersökningen flera olika skillnader i beräkningsätt. Dessa kan enligt författarna vara av ”mindre” vikt individuellt. Dock kan de sammantaget ge en större påverkan på företagets siffror och därmed påverka jämförbarheten även mellan företag i samma bransch. Dock anser författarna att sjukfrånvarosiffran kan ge en indikation om hur företaget förhåller sig gentemot andra företag i samma bransch.

6.2 Nyttan och kostnad

Nyttan och kostnad är bedömningsfrågor och innebär en restriktion av de kvalitativa egenskaperna. Inskränkningen innebär att utökade upplysningar i redovisningen skall resultera i att nyttan, det vill säga värdet som uppkommer av de förbättrade besluten, är större än kostnaden.

6.2.1 Nyttan

I enlighet med både remissvar som granskats samt de empiriska intervjuerna kan författarna utläsa att arbetsgivarna internt i företaget, redan idag, till stor del har vetskap om ohälsotalen samt dess kostnader. Sjukfrånvarokostnader utgör en kostnadspost i företagets resultaträkningar som påverkar resultatet och därmed avkastningen, speciellt i tjänsteproducerande företag där personalen utgör den överlägset största kostnadsposten. Av intervjuerna framgår att det redan idag är ett prioriterat område för många företag att hålla sig underrättade om sjukfrånvarokostnaderna. Nyttan av redovisning av sjukfrånvaron kan därför, med stöd av föregående, i första hand anses vara av intern karaktär då beslutsunderlaget redan finns tillgängligt inom företagen. Den interna nyttan uppkommer då företaget kan, med det

befintliga beslutsunderlaget som bas, följa upp och utvärdera utförda insatser i syfte att stävja sjukfrånvaron, genom att trender kan utläsas samt att regioner kan jämföras. Regeringens bemötande av remissvaren förstärker nämnda påstående då det även där framhålls att syftet med att redovisa sjukfrånvaron är att ge arbetsgivarna ett bra underlag för beslut och att detta syfte anses uppfyllt genom intern redovisning i företagen. Författarna ställer sig, med empirin som underlag, fundersamma till om en obligatorisk uppgift i årsredovisningen skulle öka arbetsgivarnas incitament att vidta åtgärder då dessa till stor del redan finns.

I den empiriska undersökningen framkom även att redovisning av sjuktagen kan medföra nytta externt för det enskilda företaget i form av goodwill. På så sätt kan företaget uppnå nytta genom att visa upp sin låga sjukfrånvaro utåt och därmed utnyttja talet i marknadsföringssyfte. Siffran kan exempelvis framhållas i den del av årsredovisningen som ej är lagstadgad. Författarna vidhåller ovanstående och menar dessutom att nytta kan skapas genom medias eller branschorganisationers uppmärksammande av företagets låga sjukfrånvarotal.

Enligt en respondent kan nytta även uppkomma då företaget med hjälp av sina låga sjukfrånvarosiffror kan attrahera arbetssökanden. Författarna ställer sig dock tveksamma till i vilken utsträckning arbetssökanden kommer att påverkas av sjukfrånvarosiffran vid utvärdering av en presumtiv arbetsplats då annat empiriskt material hävdar just motsatsen.

I empirin framkommer att en extern nytta kan uppstå vid mätning och jämförelse mellan bolag inom samma bransch. En respondent menade på att företag inom samma bransch skulle kunna dra nytta av den information som framkom genom att ta del av de åtgärder som troligtvis lett till en minskning av sjukfrånvarostatistiken. Detta torde vara branschspecifikt och det finns inga belägg för att påståendet kan vara gällande för företag i allmänhet.

Dessutom påtalades under intervjuerna att den externa redovisningen kan vara ett sätt att påvisa för företagsledningen att satsningar på friskvård behövs göras inom företaget och att siffran dessutom kan utgöra ett bra underlag för att sätta press på arbetsgivaren så att resurser sätts in där de behövs. Denna nytta skulle sannolikt kunna uppkomma även med intern redovisning av sjukfrånvaron.

Regeringens skäl till att företagen skall redovisa sjukfrånvaron externt och inte endast internt, och då via årsredovisningen, motiveras med att uppgifterna om sjukfrånvaro på detta sätt även kan tillgodose andra intressen än de interna. De intressen som nämns är enligt regeringen att användarna lättare skall kunna tillgodogöra sig informationen och att uppmärksamheten kring sjukfrånvarofrågan skall stiga. Den empiriska undersökningen bekräftar det senare, nämligen att en extern nytta av att redovisa sjukfrånvaron kan göras gällande på en makroekonomisk nivå.

Utifrån empirin kan uppmärksamheten kring sjukfrånvaron förväntas öka när företagen för in siffran i sina årsredovisningar, vilket i sig kan medföra viss samhällsnytta. Även om problemet därmed kommer fram i ljuset än mer och samhälleliga påtryckningar ytterligare skulle påverka företagets incitament för att vidta åtgärder för ökad hälsa, skall samtidigt tilläggas, att det är av stor vikt att årsredovisningen ej används som ett redskap för att utöva påtryckningar för företagen. Genom påtryckningar att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningen kan nytta därmed anses skapas från ett statligt perspektiv.

6.2.2 Kostnad

Vad som framgår av lagstiftningen är att mindre företag, delvis på grund av sin storlek och delvis också på grund av integritetsskäl, skall exkludera anställdas sjukfrånvaro från statistiken. På detta sätt uppnås inte en heltäckande bild av den sammanlagda sjukfrånvaron i landet och statistiken blir därmed i viss mån snedvriden, vilket också påtalas av vissa remissinstanser. Bedömningsmässigt finns därför skäl att se bortfallet som en kvalitativ kostnad.

En kostnad som författarna anser vara av stor vikt är den granskning av människor som eventuellt kan uppkomma. Beroende på hur sjukfrånvarouppgifterna uppmärksammas kan resultatet av den nya lagstiftningen bli att arbetsgivaren pressas till att kontrollera enskilda människor vid anställningstillfället. Företaget kan därigenom komma att värdera huruvida potentiell risk föreligger för att den anställde i framtiden kommer att ge upphov till sjukfrånvarokostnader.

Dessutom kan analysproblem uppkomma då företagens olika verksamhetsgrenar och anställningsformer måste beaktas när slutsatser dras. Detta har även diskuterats under rubrik 6.1.3 *Jämförbarhet*. Här finns nackdelar då inte alla distinkta faktorer medtas i beräkningarna och därmed finns risk för att förenklade slutsatser dras. Dessutom har det framkommit att företag, på grund av att praxis saknas, hanterar uträkningen på olika sätt. Detta genererar därmed en kostnad, istället för en nytta, då sjukfrånvaromaterialet inte kan jämföras.

En annan kostnad för företagen är i de fall då bolaget uppvisar höga sjukfrånvarotal och detta uppmärksammas. Genom medias inflytande, och på samma sätt som informationen kan vara till nytta för företaget, kan författarna skönja att en negativ hantering av sjukfrånvaron genererar en badwill för aktuellt företag. Dock vill författarna påpeka att nytta kan genereras i företaget på grund av den negativa uppmärksamheten, förutsatt att åtgärder vidtas i syfte att minska sjukfrånvaron. Detta kan också medföra nytta ur ett statligt perspektiv.

Av intervjuerna framkom att företagen inte haft några direkta kvantitativa kostnader i och med införandet av den nya lagstiftningen. Detta anser författarna bero på att sjukfrånvaron sedan tidigare redovisas internt och att rutiner för hantering av informationen redan finns upplagda. Dessutom har lönesystemen endast måttligt behövt uppgraderas till följd av lagen.

6.3 Intressenter

I undersökningen ifrågasattes vem som avses vara tänkt mottagare av informationen. Vad som framkom i teorin är att noterade företag, till skillnad från onoterade företag, har fler användare av årsredovisningen. I företag där ledningen och ägaren är samma person är det i huvudsak skattemyndigheten och långgivare som använder sig av informationen, i noterade företag är aktieägarna den primära målgruppen. Lagstiftningen är därför anpassad efter företagens olika intressenters informationsbehov.

6.3.1 Ägare

Att ägare har intresse av sjukfrånvaron i ett företag torde vara självklart då sjukfrånvaron utgör en kostnadspost som påverkar resultatet och därmed avkastningen för insatt kapital. I regeringens proposition påpekas att, vilket även framkommit i empirin, det i första hand är tjänsteföretags resultat som påverkas av sjukfrånvaro och att den aktuella branschen därför har större intresse av att frånhålla sig höga sjukfrånvarokostnader. När det gäller noterade

företag och större onoterade företag kan intresset av sjukfrånvaro som beslutsunderlag ifrågasättas. Visserligen kan siffran vara en av flera parametrar som inkluderas vid beslut, men dess vikt är dock inte avgörande. I mindre företag, där ägare och företagsledning i regel är samma person, kan ägaren i egenskap av intressent också ifrågasättas då tillgång till uppgiften redan finns internt i verksamheten. Även för kommunala bolag finns anledning till att betvivla ägarens intresse då informationen ändå finns tillgänglig som en följd av de krav berörd lagstiftning ställer.

Förekomsten av sjukfrånvaro bland personalen skulle kunna vara en aspekt på hur företagets ledning förvaltar företagets resurser. Regeringen har som åsikt att en hög sjukfrånvaro skulle kunna ses som ett tecken på att verksamheten ej bedrivits på ett effektivt sätt. Detta menar författarna inte går att styrka då det finns flera förklaringar till att ett företag uppvisar en hög sjukfrånvaro och att arbetsgivaren samt ledning inte fullt ut kan ställas till svars för denna.

6.3.2 Långgivare

När det gäller långgivare går det att ifrågasätta relevansen i första hand för noterade företag. I samstämmighet med vad som uppkommer i intervju svaren borde det vara mer sannolikt att andra parametrar vid upptagande av lån, såsom soliditet, väger tyngre vid beslut om långgivning till företaget. Författarna instämmer och konstaterar även att detta incitament i viss mån borde vara gällande även för större och medelstora onoterade företag, då resultatet inte i samma utsträckning borde påverkas av sjukfrånvaron som i ett mindre. När det gäller mindre företag borde sjukfrånvarons relevans vara av vikt, men det kan ändå konstateras att siffran har en större volatilitet och därmed saknar relevans vid ansökan om lån.

6.3.3 Anställda och presumtiva anställda

En av intressenterna är tänkt att vara anställda och presumtiva anställda då dessa kan beröras av informationen. Tanken med att beräkningssättet är lika oavsett verksamhetsform är att den anställde skall kunna jämföra olika arbetsgivare och på så sätt få ett bättre beslutslag inför val om anställning. Det framkom delade meningar i undersökningen huruvida informationen har effekt vid val av anställning. Vad som framkommer är att en avgörande faktor vid beslutstagande kan vara om företaget redovisar en mycket hög eller låg sjukfrånvaro.

6.3.4 Staten

Även staten har intresse av att följa utvecklingen av sjukfrånvaro och den sammanlagda direkta samhällsliga kostnaden som sjukfrånvaron innebär. Regeringen anser att Arbetsmiljöverket genom förslaget får ett bättre underlag för arbetsgivarnas systematiska arbetsmiljöarbete och därigenom också underlag för prioritering av tillsynsinsatserna. Enligt förarbetena till Årsredovisningslagen har staten ett intresse av att använda informationen som ett kontrollunderlag samt även att sammanställa offentlig statistik. Ursäkten att endast delar av statistiksystemet är uppbyggt kan vara befogad, men samtidigt går det att ifrågasätta värdet av informationen gällande sjukfrånvaro om denna redovisas i årsredovisningen. Att följa det enskilda företagets sjukfrånvaro kan vara av intresse, men samtidigt borde det övergripande syftet vara att samla ihop uppgifterna för att på en aggregerad nivå följa utvecklingen och kostnaden såtillvida att sjukfrånvaro kan följas på bransch-, region- och riksnivå. Detta framkommer även i empirin där det framhålls att informationen blir mer svåråtkomlig om sjukfrånvarostatistik samlas i årsredovisningarna istället för att redovisa sjukfrånvaron till exempelvis Statistiska centralbyrån. Om staten dessutom är intresserad av sjukfrånvaroinformationen torde det vara av värde att få tillgång till alla anställdas sjukfrånvaro och inte bara anställda såsom det är definierat i Årsredovisningslagen, utan även

de som frångås genom integritetsbortfall. Se även under rubrik 2.1. *Redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen.*

6.3.5 Konkurrenter

Vad som framkommit av intervjuerna är att företag inom samma bransch kan ta hjälp av varandra för att stävja sjukfrånvaron i företaget. Genom att utnyttja de kunskaper som en konkurrent redan har skulle ett samarbete kunna leda till att sjukfrånvaron och därmed kostnaden minskar för konkurrenten. Enligt teorin skall dock informationen ligga till grund för beslut om marknadsföringsåtgärder och prissättning och i ovanstående exempel kan detta inte aktualiseras. Författarna avfärdar därför konkurrenter som en intressent av informationen.

6.3.6 Leverantörer

På lång sikt kan även leverantörer vara en intressent av sjukfrånvaroinformation. I intervjuerna framgår att sjukfrånvaron kan vara av intresse, enligt en av respondenterna av stort intresse, framförallt vid en långvarig relation mellan kund och leverantör. Det framkommer att en underleverantör till industrin, men även andra företag med nära relation till en samarbetspartner, kan ha intresse av att förvissa sig om att sjukläget är acceptabelt. Detta för att ett så bra beslut som möjligt skall kunna fattas. Respondenten påpekade dock att beslutsunderlaget påverkas av tidsaspekten och därmed bortfaller på kort sikt.

6.3.7 Allmänheten

En tänkt intressent av sjukfrånvaroinformation vilket framkommer i propositionen (2002/03:6) samt i empirin är att samhället i stort, det vill säga allmänheten, skulle kunna vara av intresse av informationen. Intresset torde, i samstämmighet med regeringens proposition, uppkomma då kostnaderna för sjukfrånvaron har ökat markant de senaste åren. Därigenom borde också informationen om hur arbetstagarnas skatt fördelas mellan olika samhälls-ekonomiska utgifter vara intressant. Det som dock inte framkommer i empirin är att denna intressent inte har samma användning av informationen på samma sätt som årsredovisningens tilltänkta intressenter. Exempelvis torde inte allmänheten efterfråga information gällande sjukfrånvaro som en grund för beslut, utan upplysningarna fungerar istället som ren informationsgivning till samhällets medborgare.

6.3.8 Arbetsgivare

Vidare anses redovisningen leda till ökade insikter hos arbetsgivarna om arbetsmiljöns påverkan för de anställdas hälsa. Här berör regeringen möjligheten för arbetsgivarna att, med sjukfrånvaron som underlag, bland annat kunna bedöma resultatet av förebyggande arbetsmiljöåtgärder. I empirin framkommer att arbetsgivaren har ett intresse av informationen då siffrorna pekar på att företaget behöver satsa på att förbättra arbetsmiljö och sjukvård för att sänka sjukfrånvarokostnader. Författarna vill dock, med teorin som underlag, hävda att arbetsgivaren inte är en extern intressent utan att informationen kan inhämtas internt i företaget. Dessutom har regeringen i förarbetena till Årsredovisningslagen inte tagit upp arbetsgivarna som en extern intressent av informationen.

6.3.9 Media

Något som varken har behandlats i propositionen för Årsredovisningslagen eller obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro är medias inflytande och påverkan när det gäller att redovisa informationen vidare till intressenterna enligt traditionell ekonomisk teori. Medias relevans när det gäller positionen som förmedlare av höga eller låga ohälsotal skall inte underskattas. I empirin framgår att medias uppmärksammande av sjukfrånvaron i ett visst företag både kan generera en goodwill, men även en badwill för företaget. Media kan därför anses som avgörande för att uppmärksamma och påverka hur informationen från och i företagen kommer att användas. Författarna menar att detta i sin tur kan påverka intressenternas beteende såväl som företagets, men att media som en traditionell användare av ekonomisk information ej kan styrkas i teorin.

7 SLUTSATSER

Forskarens utredning har som syfte att kunna besvara de frågeställningar som legat till grund för undersökningen. Som en följd kommer utredningens slutsats kortfattat att presenteras nedan.

Vad som har framkommit av undersökningen är att redovisning av sjukfrånvaro inte uppfyller de grundläggande krav som skall kunna ställas på information som redovisas i årsredovisningen. Ett av de krav som skall uppfyllas är relevanskriteriet. Enligt rapporten framkommer att sjukfrånvaron endast är en av flera uppgifter som vägs samman vid ett beslut och spelar ingen avgörande roll vid ett beslutsfattande. Dock kan informationen vara intressant utifrån ett leverantörsperspektiv när en samarbetspartner skall väljas. Relevansen kan dock enligt undersökningen endast göras gällande på lång sikt. Vidare framkommer att den nya lagen kan anses ha låg relevans när det gäller kommunalägda bolag. Detta då dessa bolag sedan tidigare är skyldiga att redovisa sjukfrånvaron till sina ägare. Slutligen har det i empirin framkommit att sjukfrånvaron har högre fluktuation i mindre företag än i större. Detta påvisar att informationen gällande sjukfrånvaro är mer aktuell för större än för mindre bolag.

Det andra kriteriet som ställs för information i årsredovisningen är kravet på tillförlitlighet. Studien visar på att det kan finnas många orsaker till att sjukfrånvaro uppstår i ett företag och att dessa inte alltid är arbetsplatsrelaterade. Det åskådliggörs även att företagens olika beräkningsgrunder kan ligga till grund för att informationens tillförlitlighet blir bristande. Exempelvis hanteras tjänstledighet, sjukfrånvaro del av dag samt långtidssjukfrånvaro olika mellan företag.

Det sista och tredje kravet som ställs berör jämförbarhet. I arbetet framkommer att jämförbarheten inte kan anses vara uppfylld. Detta då sjukfrånvaron mellan företag påverkas av tillförlitlighetsaspekten och därmed inte blir jämförbar. Dessutom tillstår att sjuktalet kan influeras av branschspecifika faktorer, vilket också påverkar möjligheten till jämförelse. Av rapporten framgår av ovanstående stycken att de tre kvalitativa egenskaperna som ligger till grund för årsredovisningen inte uppfylls. På detta sätt uppfyller inte redovisning av sjukfrånvaro årsredovisningens syfte.

När det gäller restriktionen nytta och kostnad är dessa bedömningsfrågor vilket försvårar möjligheten att dra några definitiva slutsatser. Vad som framgår är dock att nyttan till större del uppstår internt och att något nytt beslutsunderlag för arbetsgivaren inte uppkommer då materialet redan finns att tillgå. Lagen medför ur det perspektivet således ingen ökad nytta. Däremot framgår att en viss samhällsnytta kan uppstå genom att problemen får ökat fokus. Med hjälp av medias uppmärksamhet kan därmed en viss påtryckning ges för att minska sjukfrånvarokostnaderna, vilket därmed ger en samhällelig effekt och nytta. En annan nytta som framkommer i studien är att företagen kan gagnas genom att använda sjukfrånvarotalet i marknadsförings syfte.

Avseende den kostnad som uppstår framkommer det att några större kvantitativa kostnader inte kan göras gällande. När det gäller de kvalitativa kostnaderna framgår det att anställda i mindre företag kan uteslutas från att delta i statistiken, vilket medför att en heltäckande bild av sjukfrånvaron inte kan uppnås. Dessutom påtalades att det finns risk för att arbetsgivaren vid anställningstillfället kan komma att utöva åtgärden och mer granska individer ur en

potentiell sjukfrånvarorisk, som ett resultat av den nya lagen. Vidare framgår att analysproblem kan uppkomma då alla distinkta faktorer, såsom verksamhetsgrenar och anställningsformer, inte tas hänsyn till. Av detta framgår att en kostnad kan uppkomma då det finns risk för att förenklade slutsatser dras utifrån de sjuktal som redovisas. Därtill påtalades att företag som uppvisar höga sjukfrånvarotal kan påverkas av negativ uppmärksamhet och därmed uppstår, i kontrast till den nytta som tidigare påtalas vid låg sjukfrånvaro, en badwill. Både nytta och kostnad påverkas av subjektiva bedömningar och ett ställningstagande huruvida nyttan är minst lika stor som kostnaden eller större, kan därmed ej göras. Den nytta och kostnad som här ovan redovisats får istället symbolisera de olika faktorer som skulle kunna inkluderas vid ett ställningstagande.

De intressenter som kan ha användning av informationen är i huvudsak staten och allmänheten, men även i viss mån ägare, presumtivt anställda och leverantörer. Det framkommer också att medias inflytande kan påverka hur materialet används av olika användare. Då sjukfrånvaron kan ses som en direkt samhällelig kostnad kan både staten och allmänheten vara intressenter av informationen. Statens huvudsakliga intresse ligger i att använda uppgifterna som ett kontrollunderlag, allmänhetens intresse är i rent informationsgivningssyfte. För allmänheten finns därmed inget intresse av att använda informationen som ett beslutsunderlag, utan avser endast upplysningar gällande företags olika sjukfrånvarosiffror.

När det gäller ägare har uppgifterna om sjukfrånvaro i huvudsak en betydelse när det gäller noterade och större onoterade företag. Det kan vara en av flera aspekter som vägs in vid ett beslut, men utgör ingen avgörande faktor. För mindre onoterade företag bortfaller informationens relevans för beslut då ägaren och företagsledningen ofta är samma person och då upplysningarna redan finns att tillgå internt. Presumptiva anställda skulle kunna vara en intressent om den tilltänkta arbetsgivaren redovisar höga sjukfrånvarotal. Dock kan det påstås att intresset i första hand skapas om sjukfrånvaron utmärker sig i någon riktning. Även leverantören kan ha användning av informationen vid beslut om ett långsiktigt samarbete. På kort sikt bortfaller dock det potentiella användningsområdet.

Det finns anledning till att anta att media spelar en väsentlig roll när det gäller att förmedla och uppmärksamma den information som uppkommer vid redovisning av sjukfrånvaro i årsredovisningen. Det framgår av undersökningen att användarens beslutsunderlag i viss mån kan påverkas av medias bevakning. Till skillnad från de intressenter som behandlats är inte media en användare av informationen ur ett traditionellt intressentperspektiv. Även om så inte är fallet skall dock medias vikt i sammanhanget inte underskattas. Av ovanstående kan konstateras att det finns intressenter till sjukfrånvaroinformationen, samt att uppgifterna inte i första hand används som ett beslutsunderlag, utan istället som ett kontrollunderlag samt i informativt syfte.

8 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING

Vid forskning noteras ofta intressanta infallsvinklar på ett problem eller det ämne som studerats. Möjligheten till vidare studier kan bli aktuellt så väl för forskaren, men även för andra som tycker att studien är intressant.

Ämnesområdet är nytt och outforskat och ger upphov till många tankar och funderingar. I huvudsak har dessa berört vilka framtida effekter lagen kommer att resultera i. Författarna vill gärna ge olika uppslag till fortsatt forskning inom ämnesområdet.

- Vad blir effekten av redovisningen av sjukfrånvaro? Kommer sjukfrånvaron och dess kostnader att minska som en följd av den nya lagen?
- Vilka är de faktiska intressenterna av sjukfrånvaroinformationen på sikt och hur använder de informationen?
- Medför lagstiftningen någon nytta för mindre företag och offentligt ägda bolag?

9 Källförteckning

Litteratur

- Arbnor, I, Bjerke, B, *Företagsekonomisk metodlära*, Studentlitteratur Lund 1997
- Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten – Val av samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur Lund 1998
- Backman, J, *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur Lund 1998
- Bell, J, *Introduktion till forskningsmetod*, Studentlitteratur Lund 2000, tredje upplagan
- Dahmström, K, *Från datainsamling till rapport - att göra statistisk undersökning*. Studentlitteratur Lund 2000, tredje upplagan
- De Poy, E, Gitlin, L-N, *Forskning – En introduktion*, Studentlitteratur Lund 1999
- Departementsserien 2002:22; *Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*, Finansdepartementet, Stockholm 2002
- Ejvegård, R, *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur Lund 1996
- Englund, T, *Sjukfrånvaron i årsredovisningen*, Tholin & Larssons förlag 2003
- Eriksson, L T, Wiedersheim-Paul, F; *Att utreda, forska och rapportera*, Liber Ekonomi 1999, sjätte upplagan
- Falkman, P, *Teori för redovisning*, Studentlitteratur Lund 2000
- Föreningen auktoriserade revisorer;. *FARs Samlingsvolym del 1*, FAR Förlag AB 2003
- Kinnear, T C, Taylor, J R, *Marketing research – an applied approach*, McGraw-Hill Inc New York 1996
- Patel, R, Davidsson B, *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Studentlitteratur Lund 1994, andra upplagan
- Regeringens proposition, 1995/96:10 Års- och koncernredovisning
- Regeringens proposition, 1998/99:130 Ny bokföringslag m.m.
- Regeringens proposition, 2002/03:6 Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro
- Smith, D; *Redovisningens Språk*, Studentlitteratur Lund 2000, andra upplagan
- Statens Offentliga Utredning 2002:5 *Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet*, Socialdepartementet, Stockholm 2002
- Thorell, P; *Företagens redovisning*, Iustus Förlag 1999, tredje upplagan
- Thomasson, J. m.fl. *Den nya affärsredovisningen*, Liber Ekonomi 2000, tolfte upplagan

Internet

www.elanders.se (2003-12-08)
www.jc.se (2003-12-20)
www.liseberg.se (2003-12-16)
www.siba.se (2003-12-08)
www.stenaline.se (2003-12-10)
www.volvo.se (2003-12-20)
www.riksdagen.se (2003-11-25)

Intervjuer

Elanders Tryckeri AB	Ekonomichef Lars Johanson	(2003-12-10)
	Löneadministratör Margret Mattsson	(2003-12-10)
Jeans & Clothes AB	Ekonomichef Marie Klasson	(2003-12-22)
Liseberg AB	Ekonomichef Gerth Stenevang	(2003-12-18)
Siba AB	Personalutvecklare Tove Celander	(2003-12-10)
	Personalutvecklare Jenny Olsson	(2003-12-10)
Stena Line Scandinavia AB	Lönechef Håkan Sigvardsson	(2003-12-12)
	Löneadministratör Emil Eliasson	(2003-12-12)
	Personalman Gunilla Jansson	(2003-12-12)
Volvo HR Partner AB	Personalchef Nils-Erik Bohman	(2003-12-22)

Övriga källor

Bokföringsnämnden, Skrivelse Dnr 103/03

Deloitte & Touche AB, Checklista för upprättande och utvärdering av frivilliga redovisningar med miljörelaterad, etisk och social information (2003-01-07)

Finansdepartementet, Regeringskansliet, Promemoria, *Remissvar för Ds 2002:22 Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro*

Ieskog, T; *Redovisning av sjukfrånvaro*, Thomson Fakta AB 2003

Redovisningsansvarig Marie Roslund på Stena Line (2004-01-13)

Redovisningsrådet, *Föreställningsram för utformning av finansiella rapporter* 1995

Remissyttranden på Ds 2002:22, Dnr Fi 2002/2201

Bokföringsnämnden BFN daterad 2002-06-10

Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR daterad 2002-05-28

Företagarnas Riksorganisation daterad 2002-07-16

Konsulthuset i Lund AB daterad 2002-07-18

Svenska Bankföreningen daterad 2002-07-04

Svenska Fondhandlareföreningen daterad 2002-07-12

Svenska Revisorsamfundet SRS daterad 2002-07-31

Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF daterad 2002-07-30

Svenskt Näringsliv daterad 2002-07-24

Figurförteckning (källa)

Figur 2.1 FARs Samlingsvolym del 1 (2003) s. 352

Bilaga 1 – ÅRL 5 kap 18 a §

5 kap

Sjukfrånvaro

18 a § Uppgift skall lämnas om de anställdas frånvaro på grund av sjukdom under räkenskapsåret. Den totala sjukfrånvaron skall anges i procent av de anställdas sammanlagda ordinarie arbetstid.

Uppgift skall också lämnas om

1. andel av sjukfrånvaron som avser frånvaro under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.
2. sjukfrånvaron för kvinnor respektive män samt
3. sjukfrånvaron för anställda i åldrarna 29 år eller yngre, 30-49 år och 50 år eller äldre.

Sjukfrånvaron för varje grupp som avses i andra stycket 2 och 3 skall anges i procent av gruppens sammanlagda ordinarie arbetstid. Sådan uppgift skall inte lämnas om antalet anställda i gruppen är högst tio eller om uppgiften kan hänföras till en enskild individ.

Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte anställda utomlands och inte heller företag som avses i 3 kap. 8 § stycket 1. (2002:1062).

Bilaga 2 – Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över promemorian Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron (Ds 2002:22)

Markerade instanser samt en privatperson ingår i undersökningens urval.

1 Akademikerförbundet SSR	26 Lärarnas Riksförbund
2 Arbetsgivaralliansen	27 Närings- och teknikutvecklingsverket
3 Arbetsgivarverket	28 Näringslivets Nämnd för Regelgranskning
4 Arbetsmiljöverket	29 Patent- och registreringsverket
5 Bokföringsnämnden	30 Riksförsäkringsverket
6 De Handikappades riksförbund	31 Riksrevisionsverket
7 Ekonomistyrningsverket	32 Rådet för kommunal redovisning
8 Finansinspektionen	33 Socialstyrelsen
9 Föreningen Auktoriserade Revisorer	34 Statens pensionsverk
10 Föreningen Sveriges Kommunalekonomer	35 Statistiska centralbyrån
11 Företagarförbundet	36 Statskontoret
12 Företagarnas Riksorganisation	37 Stockholms läns landsting
13 Försäkringskasseförbundet	38 Svensk Handel
14 Halmstads kommun	39 Svenska Bankföreningen
15 Handikappsombudsmannen	40 Svenska Fondhandlareföreningen
16 Industrifacket	41 Svenska Kommunförbundet
17 Jokkmokks kommun	42 Svenska Revisorsamfundet
18 Justitieombudsmannen	43 Svenskt Näringsliv
19 Jämställdhetsombudsmannen	44 Sveriges Akademikers centralorganisation
20 Kammarrätten i Stockholm	45 Sveriges Byggindustrier
21 Landstinget Dalarna	46 Sveriges Försäkringsförbund
22 Landstingsförbundet	47 Sveriges Läkarförbund
23 Linköpings kommun	48 Sveriges Redovisningskonsulters Förbund
24 Landsorganisationen	49 Tjänstemännens centralorganisation
25 Länsrätten i Jönköpings län	50 Verket för innovationssystem

Förutom remissinstanserna har en privatperson yttrat sig:

Torulf Jönsson, Konsulthuset i Lund AB

Följande instanser har avstått från att yttra sig:

1 Bjurholms kommun
2 Byggtreprenörerna
3 Föreningen stiftelser i samverkan
4 Helsingborgs kommun
5 Lantbrukarnas riksförbund
6 Privattjänstemannakartellen
7 Redovisningsrådet
8 Svenska kyrkan
9 Sveriges försäkringsföretagsförening
10 Utredningen (S 2002:1) om analysgrupp för frågor rörande hälsa och ohälsa i arbetslivet

Källa: Regeringens proposition (2002/03:6) Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaro (Bilaga 3)

Bilaga 3 – ”Lagkedjans gång”

Innan en motion slutligen blir en kungjord lag, genomgår lagstiftningsprocessen flera skeenden. För att förstå den så kallade ”lagkedjan” har en kort summering av dess gång sammanställts nedan:

1. **Motion** (kan ges av ett parti eller en riksdagsman)
2. **Betänkande** (motionen behandlas av ett riksdagsutskott som avger ett betänkande)
3. **Riksdagsskrivelse** (riksdagen meddelar regeringen om förslaget i betänkandet har bifallits)
4. **Direktiv** (departementet skriver ett direktiv till en utredning)
5. **Betänkande eller departementspromemoria** (utredningen resulterar i ett betänkande)
6. **Behandlas av departementet** (betänkandet sänds på remiss till olika instanser)
7. **Remissvar** (behandling i departementet av eventuell remisskritik)
8. **Lagrådsremiss** (viktigare förslag går vidare till lagrådet för granskning)
9. **Lagrådets yttrande** (på liknande sätt som remissinstanserna granskar lagrådet betänkandet)
10. **Regeringsproposition** (efter inlämningen av lagrådets yttrande färdigställer departementet en proposition från regeringen till riksdagen)
11. **Riksdagsutskott** (förslaget behandlas och ett betänkande med förslag till ställningstagande utarbetas)
12. **Riksdagsskrivelse** (propositionen, betänkandet och eventuella motioner som väckts i samband med propositionen, så kallade följdmotioner, behandlas i riksdagen och beslut meddelas regeringen i en riksdagsskrivelse)
13. **Kungörelse** (genom att lagen publiceras i Svensk författningssamling)

Källa: Bernitz, U, et al. *Finna rätt Juristens källmaterial och arbetsmetoder*, Nordstedts Juridik AB 2002, sjunde upplagan

Bilaga 4 – Intervjumall

Intervjumall

Inledande frågor

Företag:

Datum:

Namn:

Befattning:

Vill du vara anonym?

För eventuell kompletterande information kan du nås på:

Redovisning av sjukfrånvaro

1. Har ni tidigare redovisat sjukfrånvaron internt?
2. Vilka för- respektive nackdelar tror du att *intern* redovisning av sjukfrånvaro kan innebära?
3. Vilka för- respektive nackdelar tror du att *extern* redovisning av sjukfrånvaro kan innebära?
4. Vad anser du om att företagen skall redovisa sjukfrånvaron i *årsredovisningen*?
5. Anser du att information om sjukfrånvaro skall finnas tillgänglig externt?
 - i. Om ja, i vilket/vilka forum?
 - ii. Om nej, varför inte?

Intressenter

6. Vilka intressenter tror du skulle vara intresserade av informationen i årsredovisningen och varför?

Sjukfrånvaro i årsredovisningen

7. Anser du att informationen är relevant och för vem (relevans = beslutsunderlag)?
 - i. Om ja, för vem och hur då?
 - ii. Om nej, för vem och varför inte?
8. Anser du att informationen är tillförlitlig (tillförlitlig = innehåller inga väsentliga felaktigheter och är inte vinklad)?
 - i. Om ja, hur då?
 - ii. Om nej, varför inte?
9. Tycker du att redovisningen av sjukfrånvaro uppfyller aktualitetsprincipen (aktualitetsprincipen = ger tidsriktig information om verkligheten)?
 - i. Om ja, hur då?
 - ii. Om nej, varför inte?
10. Bedömer du att jämförbarhet av sjukfrånvaro, i och mellan olika företag, kan uppnås under olika perioder?
 - i. Om ja, hur då?
 - ii. Om nej, varför inte?
11. Innebär redovisning av sjukfrånvaro några kostnader för er initialt (exempelvis systemförändringar, extra personal)?
12. Tror du att redovisning av sjukfrånvaro innebär några kostnader fortlöpande?
13. Tror du att redovisning av sjukfrånvaro kommer tillföra någon nytta (nytta = värdet av förbättrat beslutsunderlag) till ert företag?

Rättvisande bild

14. Med anledning av tidigare frågor, anser du att informationen gällande redovisning av sjukfrånvaro ger en rättvisande alternativt en missvisande bild av företagets sjukfrånvaro?

Tillämpningsfrågor

15. Hur har ni fastställt ordinarie arbetstid?
16. Hur tar ni hänsyn till tjänstledighet vid beräkning av sjukfrånvaro? Ingår detta i ordinarie arbetstid eller inte?
17. Vilka frånvaroformer beräknar ni som sjukfrånvaro?
18. Hur redovisar ni sjukfrånvaro som endast består av sista timmen på en arbetsdag? Redovisas det som 1 timme eller 8 timmars sjukfrånvaro?
19. Hur stor andel av den totala arbetsstyrkan är anställda från bemanningsföretag, anställda som konsulter eller timanställda?
20. Hur tror du statistiken gällande sjukfrånvaron i ert företag påverkas av dessa tre grupper?